

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de handelswetenschappen

Masterthesis

Van bedrijvencampus naar belevingscampus

Katrijn Reekmans

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de handelswetenschappen, afstudeerrichting ondernemerschap en management

PROMOTOR :

Prof. dr. Pieter VANDEKERKHOF

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2018
2019

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de handelswetenschappen

Masterthesis

Van bedrijvcampus naar belevingscampus

Katrijn Reekmans

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de handelswetenschappen, afstudeerrichting ondernemerschap en management

PROMOTOR :

Prof. dr. Pieter VANDEKERKHOF

Woord vooraf

Deze masterpoef vormt het sluitstuk van mijn opleiding Handelswetenschappen, afstudeerrichting Ondernemen en Management – Privaat, aan de Universiteit Hasselt. Gedurende het hele academiejaar heb ik mij mogen verdiepen in bedrijven-en belevingscampussen. Gedurende dit onderzoek heb ik veel bijgeleerd op verschillende vlakken en ik heb veel nieuwe mensen leren kennen die ook hebben bijgedragen aan de verwezenlijking van mijn masterproef. Daarom zou ik graag enkele personen willen bedanken voor hun steun en bijdrage.

Allereerst gaat mijn dank uit naar mijn promotor, Prof. Dr. P. Vandekerckhof, voor de goede begeleiding. Het deskundige advies en de opbouwende kritiek hebben een grote bijdrage geleverd.

Daarnaast zou ik graag een woord van dank richten aan Raf Degens, algemeen directeur Corda Campus en Goele Lemmens, communicatie en event manager. Zonder hun vertrouwen en hulp had ik nooit kunnen bereiken wat ik tot nu toe bereikt heb.

Verder zou ik alle mensen, zowel in België als in het buitenland, willen bedanken die mij hebben geholpen met het zoeken naar contacten, het geven van informatie en het bezoeken van bedrijven-en belevingscampussen.

Tot slot gaat mijn oprechte dank uit naar mijn ouders, familie en vrienden voor hun steun en geloof in mij. In het bijzonder zou ik graag mijn papa willen bedanken voor het mogelijk maken van de verschillende reizen en het samen bezoeken van verschillende campussen.

Katrijn Reekmans
Mei, 2019

Samenvatting

Het aantal nieuw opgerichte ondernemingen zit al enkele jaren in de lift. Door de groei van startups winnen ook steeds meer bedrijvencampussen aan populariteit, vooral binnen innovatieve sectoren zoals ICT, software, technologie en logistiek. Binnen deze bedrijvencampussen zien we een evolutie. Meer en meer bedrijvencampussen willen namelijk het aspect beleving integreren. Er worden steeds meer faciliteiten aangeboden aan mensen die actief zijn op zo een campus. Je kan er op verschillende plaatsen winkelen, je haar laten doen bij een kapper, sporten, ... Deze diensten en faciliteiten worden aangeboden om het leven van de werknemers zo aangenaam mogelijk te maken en men tracht op deze manier uit te groeien tot een 'belevingscampus'. Echter is er, ondanks het belang en de representatie in de praktijk, nog weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan omtrent bedrijven- en belevingscampussen. Het doel van dit onderzoek is daarom om na te gaan wat een belevingscampus kenmerkt en hoe bestaande bedrijvencampussen ernaar toe kunnen groeien. In het verdere onderzoek kijken we hoe Corda Campus te Hasselt als bedrijvencampus zou kunnen evolueren tot een belevingscampus.

Alvorens verder te gaan met een uitgebreide literatuurstudie omtrent een belevingscampus werd er via wetenschappelijke literatuur eerst een duidelijk beeld geschetst van een bedrijvencampus. In wetenschappelijke literatuur wordt een bedrijvencampus vaak omschreven als een cluster en dit wordt gezien als een concentratie van bedrijven waarbij er door de geografische nabijheid en onderlinge afhankelijkheid synergiën kunnen worden geproduceerd. Onderdelen van een bedrijvencampus zijn de aanwezigheid van een incubator, een formeel en informeel netwerk voor het bieden van ondersteuning, een fysieke infrastructuur en tot slot een bedrijfscultuur.

Nadien werd er onderzoek gedaan omtrent een belevingscampus. Omdat hierover praktisch geen wetenschappelijk literatuur aanwezig is, werd er een definitie gevormd aan de hand van een benchmark. Vier campussen verspreid over de wereld zijn zich los van elkaar gaan ontwikkelen en er werd op zoek gegaan naar de rode draad binnen alle vier de campussen. De campussen die met elkaar vergeleken werden zijn Silicon Valley (de Google campus) in San Francisco, Silicon Dragon in Shenzhen, Skolkovo in Moskou en de Dublin Docklands (de Google campus) in Dublin. De bedoeling van deze vergelijking was om een model te ontwikkelen op basis van karakteristieken waarbij men aan de hand van deze karakteristieken kan bepalen of een campus naast een bedrijvencampus ook een belevingscampus is. Er kan gesproken worden van een belevingscampus wanneer de karakteristieken van een bedrijvencampus aanwezig zijn samen met nog andere voorzieningen zoals sportfaciliteiten, eetmogelijkheden, verschillende mogelijkheden met betrekking tot mobiliteit, gemeenschappelijke (werk)ruimtes, cultuurvoorzieningen en verblijfsmogelijkheden om te overnachten of zelfs om te wonen.

Met deze basis konden de fundamenteen opgesteld worden voor het praktijkgericht onderzoek. Er werd een bevraging gedaan binnen Corda Campus aan de hand van een vragenlijst. Daarin

werd er gekeken naar wat bewoners op deze campus belangrijk vinden omtrent de aspecten van een belevingscampus. De bedoeling hierbij was dat er aan de hand van deze resultaten kon worden gekeken naar wat Corda Campus verder kan uitwerken om er nog meer beleving te creëren en adviezen uit te brengen om te groeien tot een belevingscampus. Er werden vragen gesteld omtrent zes verschillende onderzoeksthema's. Het eerste onderzoeksthema dat werd onderzocht had betrekking op sportfaciliteiten. Uit de bevraging is gebleken dat weinig mensen hier gebruik van zouden maken. Het volgende thema dat onder de loep werd genomen had betrekking op eetmogelijkheden. Eetmogelijkheden zijn heel belangrijk voor de bewoners van Corda Campus en men geeft bovendien aan dat men hier waarschijnlijk veel gebruik van zal maken. Gemeenschappelijke ruimtes was het volgende onderzoeksthema en hieruit is gebleken dat de mensen dit belangrijk vinden maar men zal er waarschijnlijk maar af en toe gebruik van maken. Het volgende onderzoeksthema was cultuurvoorzieningen en over het algemeen vindt men dit belangrijk en zal men dit ook af en toe gebruiken. Het onderzoeksthema dat men niet belangrijk vindt en waar men dus ook geen gebruik van zou maken zijn de verblijfsmogelijkheden. Tot slot werden er ook nog bevragingen gedaan rond mobiliteit en daaruit kan worden vastgesteld dat mobiliteit belangrijk is voor de mensen op de campus. Dit thema kreeg al veel aandacht en lost de verwachtingen grotendeels in. Wel zal dit blijvend opgevolgd moeten worden gezien de verdere uitgroei van Corda Campus.

Er wordt afgesloten met een conclusie waarin er enkele suggesties worden meegedeeld aan Corda Campus. Bovendien worden nog beperkingen meegedeeld en aanbevelingen voor verder onderzoek. De suggesties die worden meegedeeld aan Corda Campus zijn: nadenken over extra eetmogelijkheden, brainstormen over flexdesks met opnieuw een mogelijke bevraging, cultuurelementen voorzien waarbij er geen link wordt gelegd met het werk en het mobiliteitsaspect opvolgen in de toekomst.

Inhoudstafel

Woord vooraf	1
Samenvatting	3
Inhoudstafel	5
Lijst van tabellen	7
Lijst van figuren	9
1. Literatuurstudie	15
1.1 Bedrijvencampus	15
1.1.1 Aanwezigheid van een incubator	15
1.1.2 Het informele en formele netwerk voor het bieden van ondersteuning	16
1.1.2.1 Informeel netwerk	16
1.1.2.2 Formeel netwerk	16
a. Universiteit	16
b. Overheid	16
c. Professionele en ondersteunende diensten	16
d. Toegang tot financiering	17
e. Talentenpool	17
f. Grote bedrijven	17
1.1.2.3 Fysieke infrastructuur	17
1.1.2.4 Bedrijfscultuur	18
1.2.1 Corda Campus	18
1.3 Belevingscampus	21
1.3.1 Silicon Valley	21
1.3.1.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus	21
1.3.1.2 Nieuwe aspecten in een belevingscampus	22
1.3.2.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus	23
1.3.2.2 Nieuwe aspecten in een belevingscampus	25
1.3.3 Silicon Dragon	25
1.3.3.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus	25
1.3.3.2 Nieuwe aspecten in een belevingscampus	26
1.3.4 Skolkovo Foundation	28
1.3.4.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus	28

1.3.4.2 Nieuwe aspecten in een belevingsaspecten	29
1.3.5 Aspecten van een belevingscampus.....	30
2. Onderzoeksthema's	33
3. Onderzoeksmethodologie	35
3.1 Steekproef	35
3.2 Dataverzameling	35
3.3 Methode van verwerking.....	35
4. Empirische resultaten.....	37
4.1 Beschrijvende statistieken	37
4.1.1 Beschrijving van de populatie	37
4.1.2 Sportfaciliteiten	38
4.1.3 Eetmogelijkheden	41
4.1.4 Gemeenschappelijke ruimtes	42
4.1.5 Cultuur.....	44
4.1.6 Verblijfsmogelijkheden	47
4.1.7 Verplaatsingsmogelijkheden	50
5. Conclusie.....	53
5.1 Discussie van de resultaten	53
5.2 Suggesties aan Corda Campus	55
5.3 Beperkingen en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek	56
Lijst van geraadpleegde bronnen	59
Bijlagen.....	62

Lijst van tabellen

Tabel 1: Aspecten van een bedrijvencampus	20
Tabel 4: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Fitness (%).....	39
Tabel 5: Belangrijkheid - Zwembad.....	39
Tabel 6: Waarschijnlijkheid gebruik – Zwembad	39
Tabel 7: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Zwembad (%).....	40
Tabel 8: Belangrijkheid - Looppiste	40
Tabel 9: Waarschijnlijkheid gebruik - Looppiste	40
Tabel 10: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Looppiste (%)	41
Tabel 11: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Verschillende eetmogelijkheden (aantallen).....	42
Tabel 12: Belangrijkheid - Flexdesks	42
Tabel 13: Waarschijnlijkheid gebruik - Flexdesks	42
Tabel 14: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Flexdesks (%)	43
Tabel 15: Belangrijkheid - Gemeenschappelijke vergaderruimtes	43
Tabel 16: Waarschijnlijkheid gebruik - Gemeenschappelijke vergaderruimtes	43
Tabel 17: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Gemeenschappelijke vergaderruimtes (%)	44
Tabel 18: Belangrijkheid - Cultuurvoorzieningen	44
Tabel 19: Waarschijnlijkheid gebruik - Cultuurvoorzieningen	44
Tabel 20: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Cultuurvoorzieningen (%)	45
Tabel 21: Ben je op de hoogte van de verschillende events op Corda Campus?.....	46
Tabel 22: Multiple respons - Voornaamste reden om naar een keynote te komen	47
Tabel 23: Waarschijnlijkheid gebruik - Mogelijkheid tot overnachten	49
Tabel 24: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Mogelijkheid tot overnachten (%).....	49
Tabel 25: Waarschijnlijkheid gebruik - Mogelijkheid tot wonen	49
Tabel 26: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Mogelijkheid tot wonen (%).....	50
Tabel 27: Belangrijkheid volgende elementen (%)	51
Tabel 28: Multiple respons - Hinder op parking.....	52

Lijst van figuren

Figuur 1: Sectoren	37
Figuur 2: Verdeling grootte bedrijf.....	38
Figuur 3: Belangrijkheid - Verschillende eetmogelijkheden	41
Figuur 4: Regelmatigheid deelnames events	45
Figuur 5: Belangrijkheid - Mogelijkheid overnachten	48
Figuur 6: Belangrijkheid - Mogelijkheid wonen.....	48

Inleiding

Het aantal nieuw opgerichte ondernemingen zit al enkele jaren in de lift. In 2017 werden er in België 95.081 nieuwe ondernemingen opgericht. In vergelijking met 2016 zijn er 5.304 starters meer, een stijging van 5,91%. Deze procentuele stijging is de tweede hoogste sinds 2010 (Deman, Tchinda, & Broele, 2018). Net zoals in andere landen is er in België een toenemend belang voor startups. Volgens (King, 2012) stimuleren en ondersteunen startups de economische groei. Dit onder meer door jobcreatie en het opwekken van innovatieve producten en diensten die een invloed kunnen hebben op onze globale economie.

Door de groei van startups winnen ook steeds meer bedrijvencampussen aan populariteit vooral binnen innovatieve sectoren zoals ICT, software, technologie en logistiek. Bedrijven die actief zijn op zo een campus kunnen ook genieten van voordelen. De meest genoemde voordelen zijn onder meer een makkelijkere toegang tot infrastructuur en kapitaal, het uitbreiden van een netwerk en makkelijkere toegang tot informatie over nieuwe technologische aspecten (Bresnahan & Gambardella, 2004).

In wetenschappelijke literatuur wordt een bedrijvencampus vaak omschreven als een cluster. Volgens (Rosenfeld, 1997) is een cluster een begrip dat wordt gebruikt om concentraties van bedrijven weer te geven die synergiën kunnen produceren vanwege hun geografische nabijheid en onderlinge afhankelijkheid, hoewel hun schaal van werkgelegenheid mogelijk niet uitgesproken of prominent is. Het is belangrijk om deze definitie in het achterhoofd te houden wanneer we spreken over een bedrijvencampus. Als we het woord bedrijvencampus horen wordt er vaak direct gedacht aan Silicon Valley in de Verenigde Staten, één van de grootste bedrijvencampussen ter wereld. Silicon Valley is ontstaan in de vallei rond San Francisco en is momenteel een plaats waar innovatie en technologie centraal staan. Deze campus staat bekend om zijn ondernemersactiviteit en trekt mensen aan in de hoop de beroemde succesverhalen te repliceren (Lippmann & Aldrich, 2016). Hoofdkwartieren van bekende bedrijven zoals Google, Facebook, Yahoo en Twitter zijn hier gelegen. Echter is Silicon Valley vandaag de dag niet meer de enige bedrijvencampus. Omdat technologie tot op heden een grote rol speelt binnen onze samenleving zien ook andere landen opportuniteiten in het oprichten van een gelijkaardige campus. Enkele voorbeelden van nieuwe bedrijvencampussen zijn Silicon Dragon in Shenzhen, Dublin Docklands in Dublin en Skolkovo in Moskou. Ook in België zijn er meerdere bedrijvencampussen. Zo is er bijvoorbeeld het Meet District in Gent, de Open Manufacturing Campus in Turnhout, Imec in Leuven en in de regio Limburg de T2 Campus in Genk en de Corda Campus te Hasselt.

Door het toenemende aantal bedrijvencampussen wordt het steeds moeilijker om concurrentieel te blijven. Bedrijvencampussen moeten daarom gaan evolueren en aanpassen om te kunnen voldoen aan de noden van de klanten (Frank, Mashevskaya, & Ermolina, 2016). Een mogelijke oplossing hiervoor is om de bedrijvencampus uit te bouwen tot een belevingscampus. Bedrijvencampussen bieden steeds meer mogelijkheden aan mensen die er actief zijn. Sporten, eten, je haren laten knippen en yoga zijn nog maar enkele voorbeelden

van wat sommige bedrijvencampussen vandaag de dag aanbieden om het leven van de werknemers zo aangenaam mogelijk te maken.

Wetenschappelijk onderzoek omtrent bedrijven-en belevingscampussen is, ondanks het belang en representatie in de praktijk, beperkt. Daarom wordt er op zoek gegaan naar de aspecten die aanwezig moeten zijn om te kunnen spreken over een bedrijvencampus enerzijds, en de aspecten die horen bij een belevingscampus anderzijds. Dit wordt gedaan aan de hand van een internationale benchmark. In dit onderzoek vergelijken we Corda Campus in België met andere campussen verspreid over de hele wereld. Specifiek kijken we naar vijf campussen in de continenten Europa, Amerika en Azië. In Dublin en in San Francisco wordt er gekeken naar de Google Campus. In Shenzhen in China wordt de campus Silicon Dragon onderzocht waar grote bedrijven zoals WeChat en Huawei opereren. In Rusland wordt er gekeken naar de Skolkovo Campus in Moskou, een enorm grote campus die in amper drie jaar tijd tot stand is gekomen. Tot slot vergelijken we de setting van deze internationale bedrijvencampussen met onze Corda Campus te Hasselt.

Meer en meer bedrijvencampussen willen het aspect beleving integreren in hun bedrijvencampus. Zo worden er wereldwijd verschillende diensten en faciliteiten aangeboden om het leven van de werknemers zo aangenaam mogelijk te maken. Maar wanneer kan je echt spreken van een belevingscampus? In dit onderzoek gaan we op zoek naar het antwoord hierop en passen we dit toe voor een specifieke bedrijvencampus, namelijk Corda Campus. De onderzoeksvraag is daarom 'Welke maatregelen zijn nodig om binnen Corda Campus te evolueren van bedrijvencampus naar belevingscampus?'. Via onderstaande onderzoeksvraag trachten we een model te ontwikkelen op basis van karakteristieken waarbij men aan de hand van deze karakteristieken kan bepalen wanneer men een bedrijvencampus is en wanneer men kan spreken over een belevingscampus.

Om te spreken over een belevingscampus moet er natuurlijk eerst sprake zijn van een bedrijvencampus. Het is moeilijk om succesvolle bedrijvencampussen gewoon op een andere plaats te repliceren. Silicon Valley werkt samen met Stanford University maar wil dit dan ook zeggen dat andere bedrijvencampussen er goed aan doen om samen te werken met een universiteit? Aspecten zoals ligging, de schaal, specifieke diensten, aantal bedrijven enzoverder zullen in beschouwing moeten worden genomen om tot een model te komen dat ons meer kan zeggen over welke aspecten een bedrijvencampus juist moet hebben of wanneer we van een bedrijvencampus kunnen spreken. Met de deelvraag 'Welke aspecten moeten aanwezig zijn om te kunnen spreken over een bedrijvencampus?' gaan we hier dus eerst naar op zoek.

Eenmaal we een bedrijvencampus definiëren kunnen we verder gaan met de beleving. Beleving kan als een zeer breed aspect worden beschouwd. Binnen een bedrijvencampus kan men ongelofelijk ver gaan met de interpretatie van beleving en dit zie je al bij bedrijven zoals Google. Op de Google campus in Silicon Valley kan je bijvoorbeeld zwemmen, yoga sessie volgen, je laten masseren, gratis eten, fitnesssen, gamen en noem maar op. Maar wanneer is

er voldoende beleving binnen een bedrijvcampus om te kunnen spreken over een belevingscampus? Dit onderzoeken we in de tweede deelvraag: 'Welke aspecten moeten aanwezig zijn om te kunnen spreken over een belevingscampus?'

Eens het begrip belevingscampus is bepaald, is het ook nuttig om te kijken wat de impact is van beleving binnen een bedrijvcampus. Heeft het personeel nood aan deze verschillende vormen van beleving? Vindt men dit belangrijk en gaat men hier wel gebruik van maken? Dit onderzoeken we in de praktijk door te gaan kijken op Corda Campus. We zoeken een antwoord op de laatste deelvraag: 'Welke ontbrekende belevingsfactoren worden door Cordabewoners als cruciaal beschouwd?'

1. Literatuurstudie

1.1 Bedrijvencampus

Zoals reeds aangehaald, beschrijft (Rosenfeld, 1997) een cluster als concentraties van bedrijven die synergiën kunnen produceren vanwege hun geografische nabijheid en onderlinge afhankelijkheid, hoewel hun schaal van werkgelegenheid mogelijk niet uitgesproken of prominent is. Deze definitie is gelijkaardig aan hoe Porter een cluster beschrijft. Porter (2000) ziet een cluster als een geografisch nabije groep van bedrijven en geassocieerde instellingen in aanverwante bedrijfstakken, verbonden door economische en sociale interdependenties. Deze twee definities dragen bij tot de omschrijving van een bedrijvencampus.

Belangrijk is niet het zijn van een bedrijvencampus maar het uitbouwen van een ondernemend ecosysteem. Ondernemende ecosystemen vormen een gevarieerde set van onderling afhankelijke actoren in een geografische regio die de vorming van een productief ondernemerschap mogelijk maken (Cohen, 2006). Neck et al. (2004) omschrijft meerdere componenten van een ondernemingsstelsel. In het volgende deel wordt de aanwezigheid van een incubator bekeken samen met andere componenten zoals het formele en informele netwerk, de fysieke infrastructuur en de cultuur binnen een bedrijvencampus.

1.1.1 Aanwezigheid van een incubator

Er zijn verschillende definities van incubatoren. Zo omschrijft Bruneel et al. (2012) een incubator als een entiteit die gedeelde kantoorruimte aanbiedt alsook werknemers probeert te voorzien van zakelijke assistentie. Neck et al. (2004) bekijkt het anders en definieert een incubator als een organisatie waar een ondernemer werkzaam was en werkervaring heeft opgedaan om nadien een eigen onderneming te kunnen starten, een préstart fase. Meru (2011) combineert deze twee visies en beschouwd een incubator als een verzorgende omgeving voor startups die bedrijfs ondersteunende programma's en netwerken aanbieden, inclusief fysieke infrastructuur waarmee bedrijven zich kunnen ontwikkelen binnen een gecontroleerde omgeving. De omschrijving van een incubator die hier wordt gevolgd is die volgens Meru (2011).

In vele bedrijvencampussen is een incubator aanwezig. Incubatoren spelen een rol wanneer een ondernemer de huidige organisatie verlaat en zelf een nieuwe onderneming start. Impliciet zorgen incubatoren voor de ontwikkeling van kennis en skills maar ook voor het opbouwen van een netwerk dat van pas kan komen in de toekomst. Voor een bedrijvencampus kan het belangrijk zijn dat deze spin-offs binnen de campus blijven.

1.1.2 Het informele en formele netwerk voor het bieden van ondersteuning

1.1.2.1 *Informeel netwerk*

Het informele netwerk wordt gedefinieerd als een verzameling van knooppunten zoals personen en organisaties, verbonden door een reeks sociale relaties van een specifiek type (Neck et al., 2004). Met het informele netwerk bedoelen we onder andere vrienden, familieleden en collega's. Veel bedrijven vertrouwen, vooral in het begin, op informele netwerken voor advies, begeleiding en morele ondersteuning. Binnen de bedrijvencampus focussen we ons vooral op collega's. Men kan mensen van anderen bedrijven binnen dezelfde bedrijvencampus ook zien als collega's en deze kunnen op hun beurt ook ondersteuning bieden.

1.1.2.2 *Formeel netwerk*

Het formele netwerk is een diverse groep actoren in een economisch landschap. Hieronder worden de actoren universiteit, overheid, professionele en ondersteunende diensten, kapitaalbronnen, talent en grote bedrijven besproken (Cohen, 2006). Deze kunnen ondersteuning bieden voor de organisaties binnen een bedrijvencampus.

a. Universiteit

Een universiteit kan de ontwikkeling van een ondernemersstelsel ondersteunen op verschillende manieren. Een universiteit kan zorgen voor het genereren van geavanceerde technologieën en kan dienen als adviseur in bepaalde vakgebieden. Verder is een universiteit ook belangrijk voor de ontwikkeling van getalenteerde afgestudeerden (Neck et al., 2004).

b. Overheid

De rol van de overheid is belangrijk bij de ontwikkeling van een bedrijvencampus. De overheid is in staat om ondernemerschap in een regio te bevorderen door bijvoorbeeld het aanbieden van belastingvoordelen of door andere incentives aan te bieden. Verder kan de overheid instaan voor financiële ondersteuning en kan het een belangrijke rol spelen wanneer men een aanvraag moet doen voor vergunningen en licenties (Neck et al., 2004).

c. Professionele en ondersteunende diensten

Dit onderdeel omvat fiscale en juridische ondersteuning, consultants, evenals het bestaan van organisaties die andere inputs leveren. Deze inputs kunnen bijdragen tot het eindproduct (Neck et al., 2004).

d. Toegang tot financiering

Bedrijven hebben vaak nood aan kapitaal. Dit kapitaal is belangrijk in de beginjaren voor starters maar ook voor ontwikkelde bedrijven kan kapitaal nodig zijn om verder te groeien. Op een bedrijvencampus is het vaak zo dat er grote of succesvolle bedrijven gesitueerd zijn die een hoeveelheid kapitaal ter beschikking hebben en deze kunnen en willen investeren in startups. Er is dus een groter aanbod aan risicokapitaal.

e. Talentenpool

Een brede waaier aan getalenteerde mensen op een bedrijvencampus is nodig om ervoor te zorgen dat bedrijven nergens anders talent gaan zoeken en de bedrijvencampus niet gaan verlaten. Voor werknemers actief binnen een bedrijvencampus is het vaak ook gemakkelijker om nieuw werk te vinden omdat de omgeving nauw aansluit bij de vorige werkgever (Neck et al., 2004).

f. Grote bedrijven

Binnen grote bedrijven zit er een groot aantal getalenteerde mensen. Deze personen met goed ontwikkelde skills op verschillende vlakken hebben na enige tijd vaak problemen met de bureaucratie binnen zo een groot bedrijf. In vele gevallen starten zij hierna zelf een onderneming op (Neck et al., 2004). Voor bedrijvencampussen is het belangrijk om deze op de campus te houden voor verdere groei.

1.1.2.3 Fysieke infrastructuur

Een andere belangrijke component van een bedrijvencampus is de fysieke infrastructuur. Volgens Neck et al. (2004) wordt de fysieke infrastructuur gedefinieerd als tastbare componenten van de infrastructuur. Kantoor- en vergaderruimtes zijn hiervan het belangrijkste onderdeel. Deze aspecten zijn zeer belangrijk voor het aantrekken van bedrijven. Indien de fysieke infrastructuur niet goed is, is het veel moeilijker om een bedrijvencampus uit te bouwen. Verder is de bereikbaarheid en parkeergelegenheid belangrijk. Indien een bedrijvencampus moeilijk bereikbaar is en er bovendien weinig parkeerplaats is dan zijn nieuwe bedrijven minder geneigd om hun locatie daar te gaan vestigen. Bovendien is het ook belangrijk dat er plaats is om te groeien. Er moet voldoende plaats beschikbaar zijn voor bedrijven die zich op een bedrijvencampus willen vestigen. Hierbij is het kostenplaatje natuurlijk ook belangrijk. Een schaarste aan ruimte gaat namelijk gepaard met een hoog prijskaartje. Indien dit prijskaartje te hoog is, gaan bedrijven op zoek naar een andere locatie.

1.1.2.4 Bedrijfscultuur

Bedrijfscultuur is wat een organisatie uniek maakt (Neck et al., 2004). Uit onderzoek blijkt dat een goede bedrijfscultuur heel belangrijk is voor het aantrekken van bedrijven en personen naar een bedrijvencampus (Neck et al., 2004). Echter is het wel moeilijk om de bedrijfscultuur te beïnvloeden. Het is zo dat er in elk bedrijf wel een cultuur heerst maar binnen een bedrijvencampus heerst er buiten die bedrijfscultuur ook een soort 'campuscultuur' die verschillend kan zijn van de bedrijfscultuur.

In het volgende gedeelte wordt er naar al deze aangehaalde aspecten gekeken binnen reeds bestaande bedrijvencampussen. We nemen de bedrijvencampus 'Corda Campus' onder de loep en vergelijken deze nadien met vier internationale benchmarks. De internationale benchmarks bezitten de aspecten van een bedrijvencampus maar bezitten hiernaast nog andere unieke aspecten waardoor deze kunnen worden omschreven als belevingscampussen.

1.2 Voorbeeld bedrijvencampus

1.2.1 Corda Campus

Corda Campus te Hasselt is een gedreven business community voor tal van innoverende bedrijven in het centrum van de Euregio. Corda Campus is ontstaan na de sluiting van de Philipsfabriek en is momenteel het economisch epicentrum van Limburg (Corda Campus).

Binnen deze campus is er een incubator gevestigd, de Corda INCubator. Hier kan men terecht voor kantoorruimtes, faciliteiten en diensten maar ook voor het uitbreiden van een netwerk en het krijgen van ondersteuning en coaching.

Binnen Corda Campus is er een nauwe samenwerking tussen de Universiteit Hasselt en de Hogeschool PXL. Zo is er bijvoorbeeld StudentStartUP waar studenten terecht kunnen voor het combineren van onderwijs en een eigen bedrijf. Verder kunnen studenten van deze onderwijsinstellingen terecht op Corda Campus voor stageplaatsen en de afdeling IT van Hogeschool PXL is zelfs gesitueerd op Corda Campus waar studenten samenwerken met de daar gelegen technologiebedrijven. De andere onderwijsinstellingen liggen niet ver van de bedrijvencampus. De overheid speelt een rol via LRM, een investeringsmaatschappij die de economische groei in Limburg probeert te stimuleren. Het ontstaan van Corda Campus is namelijk mede te danken aan kapitaal dat verkregen werd via LRM. Binnen Corda Campus zijn er meerdere professionele en ondersteunende diensten. Dit zowel op vlak van de business zelf, als op vlak van medewerkers. Zo worden er namelijk schoonmaakdiensten, technische diensten, vergaderzalen, ... aangeboden. Verder zijn er ook facilitaire en ondersteunende diensten die trachten te zorgen voor een evenwicht in de work-life balance. Voorbeelden hiervan zijn een kapper, een financiële instelling, een fitness, ... Corda Campus bezit een grote hoeveelheid talent dat aanwezig is en de nabijheid van onderwijsinstellingen zorgt voor een

continue instroom van nieuw talent (Corda Campus). Grote bedrijven zijn hier ook gevestigd zoals PwC, Randstad, KPMG, ...

Binnen Corda Campus zitten er ondernemers die werken aan de toekomst van morgen. Buiten innovatie staat hier ook netwerken en kruisbestuiving centraal. Corda Campus voorziet creatieve en attractieve werkplaatsen. Om het zo aangenaam mogelijk te maken voor de werknemers binnen deze campus zijn er 'Pop Up Cubes' waar er faciliteiten worden aangeboden zoals een kinesist, een bakkerij, een supermarkt en een kapper. Verder zijn er ook yogasessies, een fitnesscentrum en een sauna en men kan genieten van verschillende opties om te ontbijten, lunchen of te dineren. Om de mensen bij elkaar te brengen organiseert Corda Campus verschillende activiteiten zoals de 'Corda Keynote' waar dat lezingen worden gegeven door interessante sprekers, er worden 'Happy Friday's' georganiseerd om het weekend goed in te zetten en in de pauze kan je zelfs gezelschapspellen huren om samen te spelen met collega's tussen de pauzes.

De tabel hieronder vat nog eens kort samen welke aspecten bij een bedrijvencampus horen en dit wordt met voorbeelden van de Corda Campus nog eens weergegeven:

Tabel 1: Aspecten van een bedrijvcampus

BEDRIJVENCAMPUS		
	ALGEMEEN	CORDA CAMPUS
Aanwezigheid incubator	Verzorgende omgeving voor startups die bedrijfsondersteunende programma's en netwerken aanbieden, inclusief fysieke infrastructuur waarmee bedrijven zich kunnen ontwikkelen binnen een gecontroleerde omgeving.	<p>Corda INCubator</p>
Informeel netwerk	Een verzameling van knooppunten zoals personen en organisaties. Bv. collega's.	Meer dan 3500 werknemers die je kan ontmoeten op verschillende netwerkmomenten en events
Formeel Netwerk <ul style="list-style-type: none"> • Universiteiten • Overheid • Professionele en ondersteunende diensten • Kapitaalbronnen • Talentenpool • Grote bedrijven 	Diverse groep actoren in een economische gemeenschap	<ul style="list-style-type: none"> • Hogeschool PXL en Universiteit Hasselt • LRM • Technische diensten, vergaderruimtes, schoonmaakdiensten, ... • Cegeka, KPMG, Randstad, ...
Fysieke infrastructuur	Tastbare componenten van de infrastructuur. Bv. Wegen, verkeer, kantoorruimtes, woningen en onroerend goed.	<ul style="list-style-type: none"> • Parking • Verschillende gebouwen en soorten kantoorruimtes • Kort gelegen bij de autosnelwegen E313 en E314 • Station
Bedrijfscultuur	Bedrijfscultuur is wat een organisatie, industrie of natie uniek maakt.	<ul style="list-style-type: none"> • Corda community → via lunch, events, workshops en presentaties die worden georganiseerd door Corda Campus

1.3 Belevingscampus

Om een definitie van een belevingscampus te vormen kijken we eerst naar welke aspecten van beleving aanwezig zijn over de vier internationale campussen. Per campus kijken we zowel naar de aspecten van een bedrijvencampus als naar nieuwe en unieke aspecten om zo tot een duidelijk verschil te komen tussen een bedrijvencampus en een belevingscampus.

1.3.1 Silicon Valley

1.3.1.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus

Een veertigtal jaar geleden is er rond de Bay Area in San Francisco, Silicon Valley ontstaan. Silicon Valley is vandaag de dag uitgegroeid tot één van de grootste bedrijvencampussen ter wereld. Het is een plaats waar de grootste en snelst groeiende bedrijven actief zijn. Technologieën die hier zijn ontstaan hebben vaak ook een grote impact gehad op ons leven (Hinsen & Demey, 2015). Voorbeelden van grote bedrijven die hier actief zijn zijn Apple, Facebook, Google, Netflix, ...

Silicon Valley is een zeer aantrekkelijke plaats voor ondernemers. Veel ondernemers willen zich hier vestigen. Ook startups. Silicon Valley zelf vindt het aantrekken van nieuwe innovatieve startups ook belangrijk. Zo kan men namelijk blijven groeien. Daarom zijn er verschillende incubatoren gevestigd binnen Silicon Valley. Voorbeelden van incubatoren in Silicon Valley zijn Y Combinator, Founders Space, Parisoma, ... Bedrijven in Silicon Valley hebben bovendien een grotere overlevingskans en dit omwille van de goede ondersteuning die starters krijgen (Kenney & Burg).

Omdat iedereen wel een informeel netwerk heeft (vrienden, familie, collega's, ...) focussen we ons vooral op het formele netwerk. Eén van de grote krachten van Silicon Valley is de universiteit. Stanford University, gelegen op de campus, heeft een grote bijdrage aan het succesverhaal van Silicon Valley. Vele computerwetenschappers komen namelijk van Stanford University. Hier zien we al direct een verschil met Corda Campus omdat de Universiteit Hasselt namelijk wat verder van de campus gelegen is en dus niet op de campus zelf is gesitueerd. Verder speelt de overheid ook een belangrijke rol. De Amerikaanse overheid heeft namelijk verschillende initiatieven opgestart voor de financiering van Silicon Valley. Voorbeelden van beleidsinitiatieven zijn het Bayh-Dole Act en de Federal Technology Transfer Act. Bayh-Dole Act is een wetgeving voor het stimuleren van de groei in samenwerkingen tussen universiteiten en industrieën (Mowery & Sampat, 2004). De Federal Technology Transfer Act gaf de toestemming aan laboratoria om samenwerkingsovereenkomsten voor onderzoek te ontwikkelen en om te kunnen onderhandelen over licenties (Bozeman, 2000). Ook stimuleert de overheid het ondernemerschap door onder andere een belastingverlaging op de vermogenswinst (Wonglimpiyarat, 2006). Verder zijn er veel professionele en ondersteunende diensten aanwezig in Silicon Valley. Voorbeelden zijn de aanwezigheid van advocaten,

tandartsen, dokters, kinesisten, masseurs maar ook de aanwezigheid van een pakjes afhaaldienst, verschillende mogelijkheden om te eten, ...

De snelle groei van Silicon Valley is mede te danken aan mensen die wilden investeren in risicokapitaal. Binnen Silicon Valley is er dan ook aanwezigheid van financiële bronnen om de ondernemers te ondersteunen (Wonglimpiyarat, 2006). Aan talent binnen Silicon Valley is er geen gebrek. Mensen over de hele wereld staan te springen om hier te mogen werken. Door de samenwerking met de universiteit kunnen getalenteerde afgestudeerden ook vaak en makkelijk doorstromen. Vele starters groeide op Silicon Valley uit tot toonaangevende bedrijven. Apple, Google, Facebook en Netflix zijn bedrijven die reeds eerder werden aangehaald maar ook de hoofdzetel van bedrijven zoals Yahoo, Cisco, Samsung, ... zijn hier gevestigd.

Als we kijken naar de fysieke infrastructuur in Silicon Valley zien we dat de bedrijvencampus gesitueerd is aan de San Francisco Bay, kort bij universiteiten. Verder is Silicon Valley een mooie buurt om te leven. Het klimaat is erg aangenaam en bovendien is het er ook veilig. Door de grote interesse in Silicon Valley zijn de woonprijzen echter wel enorm gestegen.

1.3.1.2 Nieuwe aspecten in een belevingscampus

Silicon Valley onderscheidt zich van een bedrijvencampus omwille van zijn speciale startupcultuur die er heerst. In Silicon Valley maken de startups het verschil. Het hebben van een diploma maakt hierbij niet uit. Het verschil dat je wil en kan maken moet wel relevant zijn, het moet namelijk een reële behoefte van de consument vervullen. Verder heerst er ook een pionierscultuur waar het maken van fouten niet erg is omdat je kan leren uit die fouten. Het draait rond innovatie. Iets innovatief vinden dat relevant, onderscheidend en succesvol is. Thiel & Masters (2014) stellen vast dat innovatieve ideeën vandaag de dag het meest voorkomen bij startups. Dit gegeven is belangrijk voor grote bedrijven. Men moet er namelijk voor zorgen dat binnen grote bedrijven nog steeds een startup mentaliteit heerst zodat men innovatief kan blijven (Thiel & Masters, 2014).

Wanneer we echt naar de aspecten van beleving gaan kijken moeten we meer binnenin de bedrijven gaan kijken die gevestigd zijn in Silicon Valley. Een bedrijf dat veel met beleving bezig is in Silicon Valley is Google. Ze doen dit om de startup mentaliteit hoog te houden zodat er voldoende innovatie is binnen het bedrijf. Werknemers kunnen gebruik maken van verschillende soorten faciliteiten en men kan er op elk moment van de dag gebruik van maken. Dit is mogelijk dankzij de hoge graad van vertrouwen binnen het bedrijf. Er zijn veel sportfaciliteiten aanwezig op de campus zoals fitnesscentra, tennispleinen, een voetbalveld, zwembaden en volleybalpleinen. Je kan zelfs beroep doen op een personal coach. Omwille van de grote omvang van de campus zijn er ook Google fietsen ter beschikking gesteld voor alle werknemers. Deze kan je verspreid terugvinden over heel de campus. Verplaatsingen van het ene gebouw naar het andere kunnen zo op een gemakkelijke en snelle manier. Als één van de fietsen kapot is dan hoef je enkel het zadel uit te trekken en in het fietsmandje vooraan te

plaatsen. Google zorgt ervoor dat deze zo snel mogelijk worden hersteld. Opmerkelijk zijn de vergaderfietsen. Dit zijn fietsen met meerdere zitjes, geplaatst in een cirkel, om zo buiten te kunnen vergaderen en gelijktijdig te kunnen bewegen. Omwille van de uitgestrektheid van de campus, kan men zelfs de plattegrond van de Google campus terugvinden op Google maps.

Op vlak van eet-en drinkmogelijkheden hoef je je geen zorgen te maken op deze campus. Er zijn namelijk verschillende restaurants en bars waar dat men gratis kan gaan ontbijten, lunchen of dineren en buiten vind je verschillende soorten foodtrucks. Je moet nooit meer dan 200 meter wandelen voor een snackbar met tussendoortjes, snoep, fruit, koffie enzoverder en je kan zelfs je eigen smoothie maken met vers fruit en groenten. Verder zijn de verschillende gebouwen en afdelingen ingericht rond een bepaald thema. Een Hawaï afdeling, een Caraïbische afdeling maar ook een glijbaan om naar een ander verdiep te gaan. Hinsen et al. (2015) spreekt over een 'speeltuincultuur' om zo innovatie te stimuleren. Opmerkelijk zijn ook de healthcare diensten die ter beschikking staan voor alle Google werknemers. Werknemers kunnen namelijk gratis op het werk naar de dokter, de tandarts, de kinesist, Dit is makkelijk voor de vele buitenlandse werknemers die niet meer op zoek moeten gaan naar deze diensten. Ook is er op bepaalde momenten een psycholoog aanwezig waar dat de werknemers terecht kunnen. Voor de mensen die tot rust willen komen zijn er dan weer de Google-pods waar men zich kan afzonderen en slapen. Een andere mogelijkheid is om tijdens de uren te tuinieren in de moestuin. Om helemaal ontspannen te beginnen met werken kan men zich zelfs laten masseren in één van de massagerooms of kan men gaan mediteren in de meditatiekamer (Hinsens & Demey, 2015).

Binnen de Google Campus wordt er ook aandacht besteed aan cultuur. Er is namelijk op de campus een Google museum en het Computer History Museum ligt vlakbij. Ook is er een concertruimte die gebruikt kan worden om lezingen in te geven maar er zijn bijvoorbeeld ook al bekende artiesten komen optreden voor de werknemers van Google. Een leuk extraatje is de Google shop waar dat de werknemers dingen tegen een verlaagd tarief kunnen kopen voor bedrijfspartners, familie of vrienden maar ook de bezoekers kunnen hier dingen kopen als aandenken bijvoorbeeld. Je kan hier Google-producten kopen zoals de Google Home maar ook gadgets met het logo van Google zoals T-shirts, truien, drinkbussen ...

1.3.2 Dublin Docklands

1.3.2.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus

De Docklands in Ierland is een gebied gelegen aan de haven in Dublin. Dit gedeelte is sterk aan het opkomen. Momenteel werken er rond de 39 000 mensen in verschillende sectoren zoals de bankensector, de financiële sector, dienstverlenende sectoren, ... Meerdere Europese hoofdkwartieren van bekende bedrijven zoals Facebook, Google, KBC en nog vele anderen zijn hier actief (Council, 2019).

Ook in Dublin zijn er meerdere incubatoren zoals NDRC en inCubator. Echter is het wel zo dat niet al die incubatoren rond de haven liggen maar er zijn ook incubatoren die meer verspreid liggen over Dublin. In Dublin zijn er ook campusincubatoren die het doel hebben om de uitkomsten van academisch onderzoek te ondersteunen. Ze willen zo dat er met deze uitkomsten naar de markt wordt gegaan om het idee te commercialiseren. Een voorbeeld van zo een campusincubator is IncuWorks, gelegen in een universiteit in Dublin (Ahmad & Ingle, 2011). Google is ook actief bezig voor startups en heeft geïnvesteerd in een incubator genaamd Dogpatch Labs die wel gelegen is binnen de Docklands. De bedoeling van deze incubator is dat men als startup kan groeien, kennis kan delen en verbinding kan leggen met anderen. Men wil zo bijdragen aan een verdere ontwikkeling van het ecosysteem van startups (Labs, 2018).

Als we kijken naar het formeel netwerk, zien we hetzelfde als bij de incubatoren. Er zijn verschillende universiteiten maar deze zijn meer verspreid over heel Dublin. Zoals eerder vermeld zijn er wel samenwerkingen tussen de universiteiten en starters. De overheid heeft een belangrijke invloed gehad in het opwaarderen van de Docklands. In de jaren zestig was er een daling van de activiteiten rond de haven omwille van nieuwe technologieën. Ook waren er in het gebied van de Docklands weinig recreatiegebieden en open ruimtes. Dit gedeelte was namelijk bebouwd met industriële gebouwen, woonwijken, transportvoorzieningen en nutsvoorzieningen. In de jaren tachtig heeft de overheid opgetreden om deze problemen aan te pakken. Zo was er bijvoorbeeld de Urban Renewal Act (1986). Hierbij introduceerde ze een wetgeving die bedoeld was voor de herontwikkeling van de Docklands. Verder heeft de overheid ook andere initiatieven genomen door middel van een fiscaal beleid om het leven in de binnenstad te bevorderen. De overheid heeft het Financial Services Centre gepromoot om zo gelijkaardige bedrijven aan te trekken en door de lage vennootschapsbelastingen was het zeer attractief voor bedrijven over de hele wereld om naar hier te komen. Die vennootschapsbelastingen zorgden ervoor dat verschillende hoofdkwartieren van grote bedrijven zich hier kwamen vestigen. Voorbeelden zijn Airbnb, LinkedIn, Dropbox ... Wetenschappelijke literatuur in verband met professionele en ondersteunende diensten, kapitaalbronnen en het aanbod aan talent in de Docklands is beperkt. Wel kan er worden gezegd dat er steun is voor startende bedrijven als we kijken naar de incubatoren en acceleratoren die er aanwezig zijn. Op vlak van kapitaal is de grootste kapitaalbron vooral de overheid geweest die veel geïnvesteerd heeft maar er waren ook internationale investeringen (Moore, 2002).

De Docklands in Dublin bevinden zich in de omgeving rond de haven en zijn verder ook kort gelegen bij het centrum van Dublin. Om de Docklands terug te doen opleven zijn er verschillende appartementsgebouwen en huizen neergezet. Het is dus aantrekkelijk voor buitenlanders of ander mensen om hier te komen wonen en werken. Verder zijn er verschillende restaurants, bars en hotels en is er een gemakkelijke toegang via de haven tot de Europese markten. Dit alles maakt de fysieke infrastructuur van de Docklands attractief (Moore, 2002).

1.3.2.2 Nieuwe aspecten in een belevingscampus

Binnen de Docklands heerst een ondernemerscultuur waar businesscommunities geconnecteerd worden met elkaar. Ook hier moeten we binnenin bedrijven gaan kijken om aspecten van beleving waar te nemen. In de Docklands is het Europese hoofdkwartier van Google gelegen. Hier zien we veel gelijkenissen met de Google campus in Silicon Valley maar dan op een iets kleinschaligere basis. Men kan er gratis eten, gebruik maken van fietsen, afdalen via een glijbaan om naar beneden te gaan, sporten, ... De sportmogelijkheden zijn iets beperkter, er is namelijk geen tennisveld, voetbalplein of volleybalveld maar men kan altijd gaan fitnessen en zwemmen. Bij een bezoek aan het Europese hoofdkantoor was het opmerkelijk hoe weinig mensen echt op hun kantoor zaten en hoeveel mensen aan het werken waren in leuk ingerichte gemeenschappelijke ruimtes en collectieve werkplaatsen. Ze zijn dus niet verplicht om aan hun bureau te zitten en mogen over heel het gebouw werken. Ook zijn er op verschillende plaatsen technologische accessoires aanwezig zoals een HDMI-kabel, oplaadkabels, ... Werknemers mogen dit gewoon nemen maar worden wel verwacht hier geen misbruik van te maken. Werknemers die zin hebben om even muziek te spelen kunnen hiervoor in de muziekrimte terecht en ook hier is er een concertruimte waar Bruno Mars bijvoorbeeld al opgetreden heeft voor de werknemers. Er zijn zelfs ruimtes waar dat de werknemers modellen of prototypes kunnen ontwikkelen aan de hand van Lego-blokjes of andere bouwelementen om zo hun idee te concretiseren. In een inspirerende bui waar dat men niet wil worden gestoord? Dan kan je onder de zogezegde douche met douchegordijn gaan staan. Een andere handige faciliteit voor de werknemers is dat iedereen zijn was en strijk kan binnenbrengen en het tegen de avond kan komen halen, voor een kleine prijs.

Op vlak van mobiliteit zijn er fietsstations aanwezig voor publiek gebruik en kan men gebruik maken van modern transport. Bovendien zijn er ook openbare ruimtes aanwezig waar men zich op verschillende manieren kan ontspannen.

1.3.3 Silicon Dragon

1.3.3.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus

Shenzhen was een vissersdorpje en is kort gelegen bij Hongkong. In 1980 groeide dit dorpje uit tot een speciale economische zone dankzij de overheid die experimenteerde met een markthervorming om de productie uit Hongkong te verschuiven. Deze speciale zone werd een vrijhandelszone waarbij men gewoon vrij kon importeren en exporteren. Hierdoor werden er verschillende fabrieken van grote bedrijven gebouwd en groeide Shenzhen uit tot één van de meest competitieve steden in China. Dit succes kon niet blijven duren omwille van de hoge stijging van arbeids- en infrastructuurkosten. Daarom werden er door de overheid kantoorparken gebouwd om hoogtechnologische bedrijven aan te trekken (Chen & Kenney, 2007). Dit heeft gewerkt want vandaag de dag zijn hier grote Chinese bedrijven zoals Tencent, Alibaba en Huawei gevestigd.

Binnen Shenzhen zijn er meerdere incubatoren. In Shenzhen draait het vooral om hardware en daarom zijn er dus vooral hardware incubatoren. Wat wel opvalt in Shenzhen is dat de eerste incubator vrij laat is ontstaan. De eerste incubator was namelijk Hax en is pas ontstaan in 2012 (Lindtner, Greenspan, & Li, 2015). Deze incubator helpt starters bij het bouwen van prototypes en brengt starters nadien in contact met fabrieken zodat de prototypes op een grote schaal geproduceerd kunnen worden.

Wat betreft het formele netwerk zien we iets speciaals rond universiteiten. Vroeger waren hier geen universiteiten gesitueerd. De overheid vond echter dat kennisinstellingen aanwezig moesten zijn, net zoals onderzoeksinstituten om hoogtechnologische bedrijven aan te trekken naar Shenzhen. Daarom werden er enorme investeringen gedaan door de overheid. De eerste universiteit van Shenzhen is ontstaan in 1983 maar later volgde nog verschillende technologie gerichte universiteiten en onderzoeksinstituten. Meer dan 120 hightechbedrijven werden opgericht en meer dan 100 onderzoeksprojecten aan de universiteiten werden reeds overgedragen aan de industrie (Chen & Kenney, 2007). Dit toont het belang van de universiteiten in Shenzhen. Dit alles was echter niet mogelijk zonder de steun van de overheid. Nog een belangrijke investering door de overheid was het oprichten van een 'virtual campus'. De overheid biedt de eerste twee jaar gratis kantoorruimtes en infrastructuur aan met inbegrip van meubilair, computers, telefoons en nog andere voordelige diensten. Deze ingreep had een enorm succes. We zien ook dat er veel professionele ondersteuning is en aan getalenteerde mensen is er geen gebrek omwille van de nabijgelegen universiteiten. De universiteiten zijn namelijk een grote bron van mensen met talent. Niet alleen mensen van de universiteiten willen hier komen werken maar ook meer en meer buitenlanders komen naar Shenzhen om hier een plaats te zoeken op de arbeidsmarkt. Het is er aantrekkelijk voor buitenlanders omwille van de grote technologische kennis die men hier bezit, de goedkope productiekosten en de snelheid.

Als we naar de fysieke infrastructuur kijken zien we dat dit het grote voordeel is van Shenzhen. Alles is heel kort bij elkaar gelegen. Ook is de nabije ligging van Hong Kong aantrekkelijk. Net zoals de voorgaande bedrijvencampussen ligt ook deze stad aan het water. In Shenzhen komt het vaak voor dat er wooncomplexen zijn in de buurt van de bedrijven en fabrieken waar men werkt. Er zijn ook veel mensen die komen werken in Shenzhen en lange uren kloppen om nadien een beter leven te kunnen kopen voor zichzelf en hun familie.

1.3.3.2 Nieuwe aspecten in een belevingscampus

Shenzhen is het technologische 'mekka' voor ondernemers en programmeurs. Shenzhen zelf is opgedeeld in acht districten. In de oostelijke districten zoals Yangtian, Luohou en Futian richt men zich meer op financiën en trading. Het district Nanshan is het centrum van de tech industrie en wordt ook wel 'Intellectual Park' genoemd. Opmerkelijk is dat er veel groene ruimtes en goed onderhouden parken aanwezig zijn. Dit maakt het één van de meest milieuvriendelijke steden in China.

In de stad zelf wordt ook veel gebruik gemaakt van technologische snuffjes. Zo zijn er bijvoorbeeld lightrailssystemen waarmee werknemers zich kunnen verplaatsen over de uitgestrekte terreinen van bedrijven en zijn er parkeergarages waar je enkel de auto moet binnen rijden en technologie er voor zorgt dat je auto ergens wordt geplaatst. De bedoeling is zelfs om dit in de toekomst via robotmechanica te doen. Men werkt hier veel met robots en dit voor verschillende doeleinden. Zo zijn er restaurants die volledig worden bediend door robots, robots voor het entertainen van kinderen maar ook om kinderen te helpen met schoolwerk en robots als secretaresse die e-mails schrijft en voorleest. Verder wordt er opmerkelijk veel met QR-codes gewerkt. Via applicaties zoals WeChat en AliPay kan men door het scannen van die QR-code betalen, eender waar. Zelfs de straatmuzikanten laten een QR-code zien en indien voorbijgangers een kleine hoeveelheid geld willen betalen moeten ze de QR-code scannen in plaats van een muntje in een bakje te gooien. De negatieve keerzijde hier is dat er maar twee spelers op de markt zijn, namelijk WeChat en AliPay. Deze zijn eigendom van de overheid en op deze manier krijgt de overheid enorm veel informatie. Het gaat namelijk zo ver dat men via facial recognition geld laat afgaan van je rekening indien je de straat oversteekt terwijl het licht nog op rood staat.

Belangrijk in Shenzhen is dat men wil afstappen van 'made in China' naar 'created in China'. De cultuur die hier heerst is wel voornamelijk gericht op hardware maar dit sluit andere technologieën zeker niet uit. Ook hier weer staat innovatie centraal. Om tot die innovatie te komen maakt men gebruik van het speciale concept van 'virtual campus' waar dat men gratis kantoorruimte met alles erop en eraan aanbiedt maar ook transport, printmogelijkheden, gedeelde vergaderlokalen, appartementen voor werknemer en noem maar op.

Om het belevingsaspect verder te onderzoeken gaan we weer binnen in bedrijven kijken. Een groot bedrijf dat in Shenzhen veel probeert te doen rond beleving is Tencent. Binnen deze campus zijn er twee gebouwen die verbonden worden door 'links'. De eerste link is de 'culture link' die bedoeld is om de cultuur van Tencent te introduceren bij aankomst. De receptie van het bedrijf is hier gelegen en er is ook een tentoonstellingsruimte. De tweede link is de 'health link' en biedt verschillende sportfaciliteiten aan zoals fitnesscentra, een basketbalplein, een klimmuur, een zwembad, een loopbaan doorheen het bedrijf en een ruimte voor tafeltennis en tafelfootbal. Tot slot hebben we de 'knowledge link' bovenaan het gebouw waar een daktuin is, een meditatiekamer, een bibliotheek, een eetzaal en een trainingscentrum waarbinnen een universiteit is gesitueerd. Er worden ook algemene faciliteiten aangeboden aan de werknemers zoals shuttles waarmee men zich kan verplaatsen. Verder is er ook een applicatie voor de werknemers waar dat men de vrije parkeerplaatsen kan terugvinden in de buurt van het bedrijf maar men kan op deze applicatie ook een meeting room boeken of zien waar hun medewerkers zich bevinden. Om binnen te kunnen in de kantoorruimtes wordt facial recognition toegepast. Wel is het opmerkelijk dat naast al deze faciliteiten, de kantoren heel traditioneel zijn.

Een ander bedrijf dat aandacht heeft voor het aspect beleving is Huawei. Ook hier zijn er weer busjes die de werknemers naar de juiste plaats op de campus brengen, een universiteit, sportmogelijkheden zoals een fitness, zwembad, yoga, ... Op de campus zijn er ook

verschillende supermarkten, koffiebars en meerdere cafetaria's waar de werknemers gratis kunnen eten. Er is zelfs een opvang voor de kinderen, twee hotels en de werknemers kunnen tegen een goedkoop tarief vlak bij de campus wonen. Opmerkelijk is dat ze ook symbolische aspecten in hun campus integreren. Zo zijn er bijvoorbeeld zwarte zwanen in de vijvers op de campus. Deze symboliseren het feit dat men niet snel tevreden is met iets.

Een gewoonte die veel in de bedrijven van Shenzhen wordt toegepast is het slapen na de lunch. In vele bedrijven en fabrieken mogen de werknemers voor een bepaalde tijd slapen na de lunch. Sommige bedrijven voorzien een aangepaste ruimte hiervoor, andere moeten gewoon aan hun bureau slapen.

1.3.4 Skolkovo Foundation

1.3.4.1 Aspecten van de bedrijvencampus in de belevingscampus

Om ondernemerschap en innovatie in Rusland te stimuleren, werd Skolkovo opgericht. Skolkovo is een bedrijvencampus die in de buurt van Moskou ligt en zich focust op vijf gebieden, met name energie, informatietechnologie, biologie, nucleaire ontwikkeling en ruimteonderzoek (Nadyrov, Naumov, Wyhinny, & Zakharova, 2010-2011).

Binnen Skolkovo zijn er incubatoren aanwezig die starters helpen. Zo is er bijvoorbeeld de Skolkovo Tech Incubator. De incubatoren zijn vooral gericht op technologie (Skolkovo).

Er zijn drie scholen aanwezig die behoren tot deze campus. Zo is er Skolkovo International Gymnasium dat beschikbaar is voor zowel russen als buitenlanders vanaf de leeftijd van 18 maanden tot het einde van de middelbare school. Dit is een opleidingscentrum om het potentieel van kinderen te ontdekken en te ontwikkelen. Verder is er ook de Open University Skolkovo. De bedoeling van dit opleidingsprogramma is om getalenteerde jonge wetenschappers en ondernemers te ontwikkelen waardoor er nieuwe startups kunnen ontstaan binnen de Skolkovo gemeenschappen. Tot slot is er dan nog het Skolkovo Institute of Science and Technology (Skoltech) wat een particuliere universiteit is die universitair onderzoek verricht (Skolkovo).

De hele campus is opgericht door de overheid om ondernemerschap en innovatie te creëren binnen Rusland. Daarom kan er worden gezegd dat de overheid een belangrijke factor hierin heeft gespeeld. Vandaag de dag is het overheidssysteem echter een mogelijke valkuil voor het succes van Skolkovo. Binnen Rusland is corruptie nogal verankerd in het leven waardoor de inspanningen van de overheid vaak ook een omgekeerd effect hebben. Het lijkt in vele gevallen namelijk op omkoping (Cox, 2011). Zoals reeds gezegd is er professionele ondersteuning via incubatoren maar er zijn ook acceleratoren. Wat betreft kapitaalbronnen, gaat het vooral over de overheid. De overheid is namelijk de grootste kapitaalbron. Investeerders zijn terughoudend binnen dit project omdat ze bedenkingen hebben bij de bureaucratie, de administratieve last die erbij komt kijken en het dure kapitaal (Cox, 2011). Talent is dan weer

makkelijker aan te trekken via de scholen die er gelegen zijn maar de corruptie binnen Rusland zorgt voor mindere aantrek van buitenlanders. Toch zijn er vele grote bedrijven aanwezig binnen alle vijf de sectoren. Voor de sector informatietechnologie zijn er de bekende bedrijven zoals Cisco, Microsoft, Nokia, Binnen het luik van energie zijn de bekende bedrijven onder meer Siemens en Lukoil. Grote bedrijven zoals Philips en Bayer zijn hier actief binnen de nucleaire sector. Op vlak van biomedische technologieën zijn Johnson & Johnson en EMC² grote bedrijven en tot slot binnen het gebied ruimteonderzoek zijn er grote bedrijven zoals Airbus Group en Boeing (Skolkovo).

Skolkovo heeft een goede fysieke infrastructuur. Er is namelijk groen in de buurt, er zijn verschillende woonmogelijkheden maar ook bars, restaurants en een hotel zijn aanwezig. Bovendien ligt deze campus niet in het centrum maar zo een 20 kilometer ten westen van Moskou stad waardoor het makkelijker bereikbaar is (Skolkovo).

1.3.4.2 Nieuwe aspecten in een belevingsaspecten

Binnen Skolkovo staat innovatie centraal rond de vijf gebieden die reeds werden aangehaald. Men heeft aandacht voor ruimte, details en hun mensen. De infrastructuur is niet enkel ontwikkeld om te werken maar ook om te leven. Verschillend van de andere campussen is dat men zich hier richt op vijf sectoren en niet enkel op de technologische sector. Een ander groot verschil met de eerder besproken campussen is dat Skolkovo publiek is. Bij de andere campussen wordt wel een gedeelte geïnvesteerd door de overheid of zijn sommige bedrijven van de overheid maar hier is heel de campus in handen van de overheid.

Om te kijken naar het belevingsaspect op de campus moeten we niet naar specifieke bedrijven gaan kijken die hier gelegen zijn. Hier voorziet de campus zelf verschillende mogelijkheden voor de mensen. Op gebied van werk zijn er verschillende kantoren en laboratoria, men kan benodigdheden voor binnen het laboratorium huren, er zijn co-working plaatsen, een bio laboratorium en nog zo veel meer. Speciaal zijn de kantoren niet, ze zijn eerder basic maar wel modern ingericht.

Om het leven voor de werknemers aangenamer te maken zijn er restaurants, koffiebars, een apotheek, een bank, gewone winkels, een bibliotheek, ... Op de campus is men ook bezig met cultuur. Er zijn namelijk tentoonstellingen en er wordt jaarlijks een Jazz Science Festival gehouden. Men kan ook sporten in het fitnesscentrum en men is bezig aan een zwembad. Interessant voor de werknemers en verschillend met de andere campussen is dat de campus zelf, Skolkovo dus, ingerichte appartementen aanbiedt voor mensen die actief zijn op de campus. Bovendien kunnen de kinderen ook gewoon op de campus naar school gaan zoals reeds eerder aangehaald. Voor gasten die in de buurt willen verblijven zijn er twee hotels waar men kan overnachten. Om zich te verplaatsen op de campus kan men gebruik maken van gedeelde auto's en scooters en men kan om te ontspannen een frisse neus halen in het nabijgelegen Meshchersky Park (Skolkovo.).

Het is belangrijk om te kijken naar het succes van deze campus. Men ondervindt namelijk moeilijkheden bij het uitbouwen van een belevingscampus. Er zijn weinig mensen te bespeuren in de gemeenschappelijke ruimtes of in de bar, er wordt reclame gemaakt voor goedkope appartementen die men niet verkocht krijgt en belangrijk is ook dat er zeer weinig startups aanwezig zijn op de campus. De voornaamste redenen hiervoor zijn het communistische en conservatieve karakter van Rusland en het ontbreken van durfkapitaal (Vanacker, 2018).

1.3.5 Aspecten van een belevingscampus

Uit bovenstaande beschrijvingen van belevingscampussen kunnen we de nodige aspecten voorstellen die een bijdrage kunnen leveren tot een belevingscampus. Eerst en vooral zien we bij al de hierboven besproken campussen dat de elementen van een bedrijvencampus aanwezig zijn. Opmerkelijk is dat de overheid een zeer belangrijke rol heeft gespeeld binnen alle campussen, op verschillende manieren. In sommige gevallen deed men dit door het nemen van bepaalde initiatieven, in andere gevallen deed men dit door het uitkeren van subsidies en in sommige gevallen was het de overheid zelf die een campus oprichtte. Als we kijken naar de onderwijsinstellingen zien we dat deze meestal gelegen zijn op de campus en soms zelfs binnen bedrijven. Ook zien we vaak een doorstroom van mensen die van de universiteiten naar omliggende bedrijven op de campus gaan. Naast de onderwijsinstellingen zijn er binnen elke campus wel een paar grote spelers actief die het ook attractief maken om mensen aan te trekken naar de campus en opmerkelijk is ook dat bijna alle campussen gelegen zijn aan het water, met uitzondering van Skolkovo.

De ondernemerscultuur is prominent aanwezig binnen alle bovenstaande campussen, net zoals innovatie in al de campussen belangrijk is. Opmerkelijk is dat al de campussen die we hebben besproken altijd wel iets te maken hebben met technologie. Om te kijken naar het belevingsaspect op de campus zijn we binnen bedrijven moeten gaan kijken die hier gelegen zijn. Het is namelijk zo dat in de meeste gevallen de bedrijven zorgen voor beleving en niet de campus zelf. Skolkovo is de enige uitzondering waarbij dat de campus zelf zorgt voor beleving.

Het eerste belangrijke aspect dat we tegen komen in verband met beleving is de eetmogelijkheden. Er zijn binnen de campussen verschillende eetmogelijkheden. Veel bedrijven, gelegen op de campus, bieden gratis eten aan voor hun werknemers. Vaak leggen ze een focus op gezond eten of promoten ze beweging. Dit brengt ons bij een tweede belangrijk aspect, namelijk de sportmogelijkheden. Bij al onze belevingscampussen is er een fitness en een zwembad aanwezig, al dan niet tegen betaling. Ook yoga of meditatie is mogelijk bij de meeste campussen. Sommige bedrijven gaan verder in hun aanbod en voorzien tennisvelden, voetbalvelden, een klimmuur, een loop piste, ... Een derde belangrijk aspect van een belevingscampus heeft betrekking op mobiliteit. De campussen bieden vaak verschillende mogelijkheden om zich te verplaatsen. Zo zijn er fietsen maar ook shuttlebussen of zelfs gedeelde auto's. Een ander belangrijk aspect is het aanbod aan gemeenschappelijke ruimtes. In de belevingscampussen hierboven omschreven, zien we dat er in de bedrijven of op de

campussen vaak gemeenschappelijke ruimtes zijn waar men kan werken. Men heeft vaak wel een eigen bureau maar is hier zeker niet toe gebonden. Opvallend is ook de belangstelling voor cultuur binnen de belevingscampussen. Dit is daarom ons vijfde belangrijke aspect. Er worden tentoonstellingen georganiseerd op regelmatige basis maar ook muziekoptredens. In sommige gevallen is er zelfs een museum. Een minder belangrijk aspect binnen de belevingscampus is omtrent verblijfsmogelijkheden. Sommige van de hierboven besproken campussen voorzien verblijfsmogelijkheden zoals een hotel of appartementen. Hotels zijn bij de meeste campussen wel te vinden in de buurt maar mogelijkheden om te wonen vinden we enkel in Silicon Dragon en Skolkovo.

2. Onderzoeksthema's

Nu we de karakteristieken van een belevingscampus hebben kunnen bepalen gaan we op zoek naar welk van deze karakteristieken reeds aanwezig zijn op Corda Campus en hoe de bewoners deze karakteristieken evalueren. Er wordt gekeken naar wat mensen op Corda Campus belangrijk vinden omtrent diensten, faciliteiten, ...

Om te kijken of alle aspecten van een belevingscampus toepasbaar zijn op Corda Campus wordt er per onderzoeksthema bekeken hoe belangrijk de bewoners van deze campus dit vinden en wordt er bij sommige aspecten ook gepeild naar de waarschijnlijkheid van gebruik. De focus wordt gelegd op volgende onderzoeksthema's:

- Sportfaciliteiten
 - Met sportfaciliteiten bedoelen we de mogelijkheden die er zijn om te sporten. Binnen dit onderzoek wordt de focus gelegd op een fitness, een loop piste en een zwembad.
- Eetmogelijkheden
 - Met eetmogelijkheden bedoelen we plaatsen waar de mensen op de campus terecht kunnen voor maaltijden gedurende de hele dag.
- Gemeenschappelijke ruimtes
 - Met gemeenschappelijke ruimtes bedoelen we ruimtes die voor iedereen beschikbaar zijn, naast de kantoren. Binnen dit onderzoek wordt de focus gelegd op gemeenschappelijke werkruimtes (flexdesks) maar ook gemeenschappelijke vergaderruimtes.
- Cultuurvoorzieningen
 - Met cultuurvoorzieningen bedoelen we bijvoorbeeld tentoonstellingen, musea of muziekoptredens.
- Verblijfsmogelijkheden
 - Met verblijfsmogelijkheden bedoelen we plaatsen waar men kan overnachten. Binnen dit onderzoek wordt de focus gelegd op zowel het wonen in de buurt van de campus als een overnachting in een nabijgelegen hotel.
- Verplaatsingsmogelijkheden
 - Met verplaatsingsmogelijkheden bedoelen we alles wat te maken heeft met mobiliteit. Binnen dit onderzoek wordt de focus gelegd op gedeelde fietsen en auto's, de bereikbaarheid van de campus, het openbaar vervoer, fietspaden en tot slot ook de parking.

3. Onderzoeksmethodologie

3.1 Steekproef

Het onderzoek dat gevoerd werd vond plaats bij een bedrijvencampus in Hasselt, genaamd Corda Campus. De populatie van dit onderzoek bestaat uit alle 3500 Cordabewoners. Dit zijn alle mensen die actief zijn op deze campus. Voor het vereenvoudigen van statistische testen werd er gewerkt met een steekproef. Er hebben 321 mensen deelgenomen aan de enquête maar door het niet volledig invullen van de vragenlijst werd er een totaal van 227 bekomen. Deze vormen dan ook de steekproef van dit onderzoek.

3.2 Dataverzameling

De data werd verkregen via een online vragenlijst en deze is terug te vinden in de bijlagen. De onderzoeksperiode liep van begin mei tot midden mei 2019 en het opstellen van de vragenlijst werd gedaan aan de hand van een online survey softwareprogramma, genaamd Qualtrics. De enquête werd op verschillende manieren gedistribueerd. Het werd samen met de nieuwsbrief van Corda Campus uitgestuurd naar alle mensen die hierop zijn ingeschreven. Tevens werd de enquête op alle socialmediakanalen van Corda Campus geplaatst, maar ook op de website. Bovendien werd er een aparte mailing verstuurd met de enquête naar alle bedrijfsleiders. Tot slot werd er ook nog rondgegaan met kaartjes waar een QR-code opstond die verwees naar de enquête. Deze werden uitgedeeld in de bedrijven en tijdens lunchpauzes in het restaurant.

3.3 Methode van verwerking

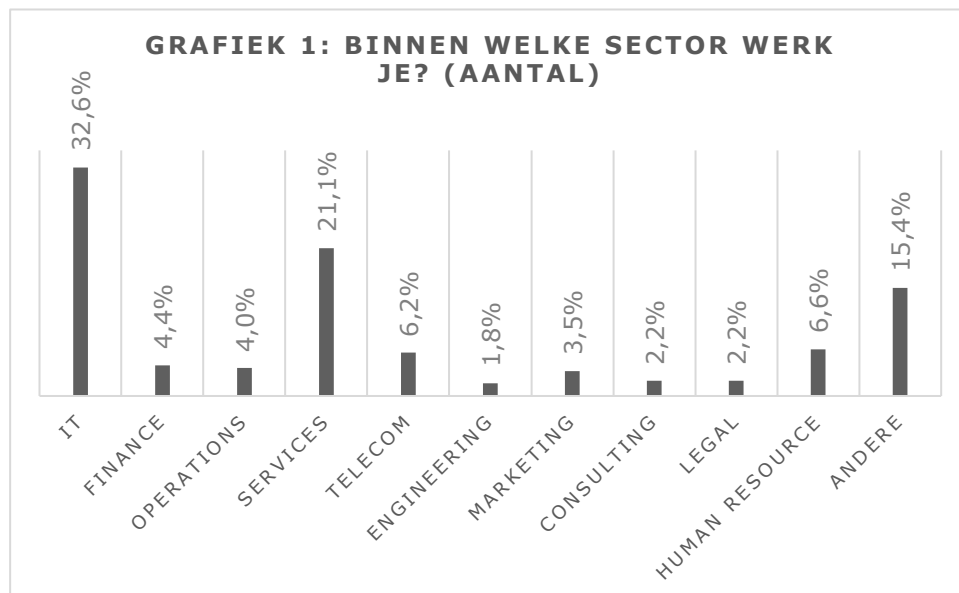
De data verkregen uit de enquête zal worden geanalyseerd met behulp van het statistische computerprogramma IBM SPSS Statistics 25.0. Aan de hand van deze tool trachten we na te gaan welke aspecten van een belevingscampus toepasbaar zouden kunnen zijn op Corda Campus. Dit wordt gedaan via beschrijvende statistieken en kruistabellen.

4. Empirische resultaten

4.1 Beschrijvende statistieken

4.1.1 Beschrijving van de populatie

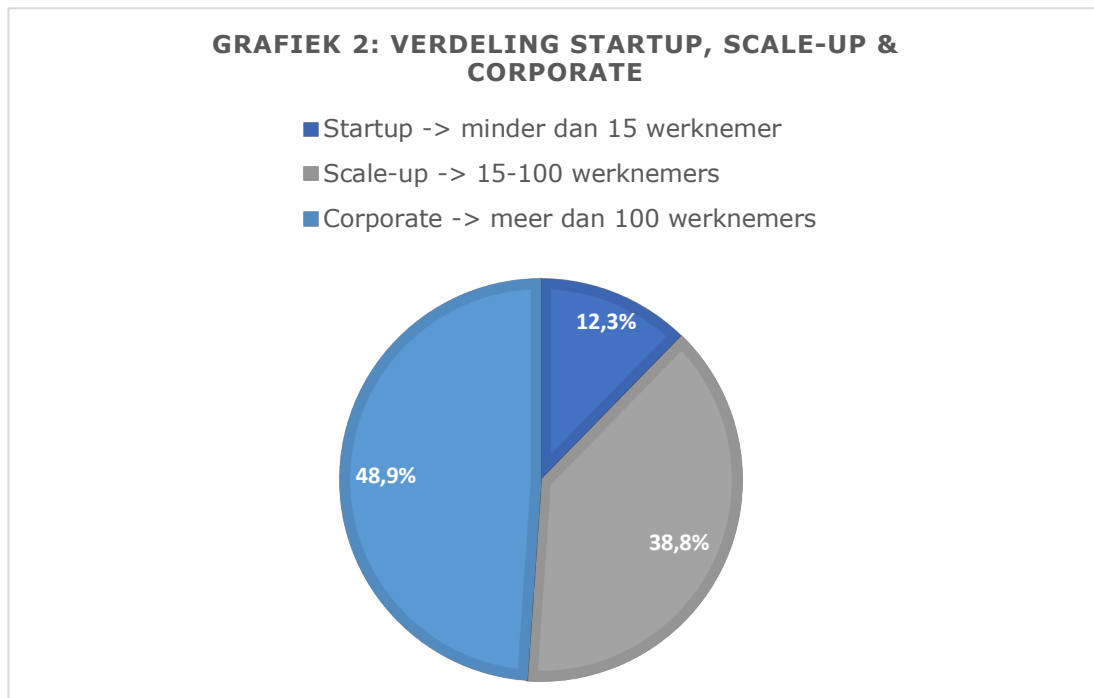
Om een beeld te schetsen van de respondenten werd er naar enkele demografische kenmerken gevraagd. De respondenten hadden een gemiddelde leeftijd van 35,93 jaar en 52% was van het mannelijke geslacht. Verder werd er gevraagd in welke sector men actief was en hieruit bleek dat de meeste respondenten binnen de IT-sector werken. Uit onderstaande grafiek (figuur 1) kan er worden afgeleid dat zij samen 32,6% van de data vertegenwoordigen. Een ander groot deel van de respondenten is actief binnen de sector services (21,1%).

Figuur 1: Sectoren

Er zijn evenveel respondenten die al meer dan drie jaar op Corda Campus werken als mensen die er minder dan één jaar werken, namelijk elk 36,6%. De rest van de respondenten werkt er tussen de één à twee jaar. Bovendien is het bedrijf waar ze werken niet gestart op Corda Campus (73,1%). Slechts 26,9% van de bedrijven die hebben deelgenomen aan de enquête, zijn gestart op Corda Campus zelf. Tot slot kregen de respondenten de vraag of men bij een startup, scale-up of corporate bedrijf werkt. In de vragenlijst werd duidelijk omschreven wat er met deze categorieën werd bedoeld. Bij een startup telt het bedrijf niet meer dan 15 werknemers, voor een scale-up is dit tussen de 15 en 100 werknemers en bij een corporate zijn er meer dan 100 werknemers. Uit onderstaande grafiek (figuur 2) blijkt uiteindelijk dat de

meeste bedrijven die hebben deelgenomen aan de enquête, behoren tot de groep corporate (48,9%). In de minderheid zijn de startups (12,3%).

Figuur 2: Verdeling grootte bedrijf

4.1.2 Sportfaciliteiten

Er werd aan de respondenten gevraagd naar het belang en de waarschijnlijkheid van gebruik omtrent verschillende sportfaciliteiten. Eerst werd er gevraagd naar de mate van belang door respondenten te laten aanduiden of men die sportfaciliteit zeer belangrijk, belangrijk, neutraal of onbelangrijk vond. Vervolgens werd er gepeild naar de waarschijnlijkheid door te vragen of men hier waarschijnlijk vaak, waarschijnlijk af en toe of waarschijnlijk niet gebruik van zou maken. De eerste sportfaciliteit waarnaar werd gevraagd was een fitness. Uit tabel 2 blijkt dat de meeste mensen een fitness belangrijk vinden (34,4%) maar als we dan kijken naar de waarschijnlijkheid van gebruik in tabel 3 dan zal het grootste aantal van de totale populatie waarschijnlijk geen gebruik maken van deze fitness (48%).

Tabel 2: Belangrijkheid -Fitness

	Frequency	Percent
Zeer belangrijk	33	14,5%
Belangrijk	78	34,4%
Neutraal	69	30,4%
Onbelangrijk	47	20,7%
Total	227	100,0%

Tabel 3: Waarschijnlijkheid gebruik – Fitness

	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	51	22,5%
Waarschijnlijk af en toe	67	29,5%
Waarschijnlijk niet	109	48,0%
Total	227	100,0%

Opvallend is dat de meerderheid een fitness belangrijk vindt maar de meeste hier toch geen gebruik van gaan maken. Om dit verder te bekijken werd de belangrijkheid van een fitness vergeleken met de waarschijnlijkheid van gebruik in tabel 4. Uit onderstaande tabel wordt duidelijk dat de grootste groep (de mensen die een fitness belangrijk vinden), waarschijnlijk maar af en toe gebruik zullen maken van een fitness (56,4%). De tweede grootste groep is de groep die een fitness neutraal vindt en hiervan gaan de meeste er waarschijnlijk geen gebruik van maken (75,4%). Het is daarom vermoedelijk dat een fitness niet gebruikt gaat worden door de meerderheid van de Cordabewoners.

Tabel 4: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Fitness (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	75,8%	21,2%	3,0%
Belangrijk	30,8%	56,4%	12,8%
Neutraal	2,9%	21,7%	75,4%
Onbelangrijk	0,0%	2,1%	97,9%

Omdat er in de belevingscampussen, eerder beschreven, bijna altijd een zwembad aanwezig was, werd er ook naar de belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik van een zwembad gepeild. Tabel 5 toont dat de meeste van de respondenten dit echter onbelangrijk vinden (88%) en tabel 6 geeft aan dat het zwembad waarschijnlijk niet zal worden gebruikt door de meeste mensen (54,6%).

Tabel 5: Belangrijkheid - Zwembad

	Frequency	Percent
Zeer belangrijk	12	5,3%
Belangrijk	46	20,3%
Neutraal	81	35,7%
Onbelangrijk	88	38,8%
Total	227	100,0%

Tabel 6: Waarschijnlijkheid gebruik – Zwembad

	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	30	13,2%
Waarschijnlijk af en toe	73	32,2%
Waarschijnlijk niet	124	54,6%
Total	227	100,0%

Onderstaande tabel (tabel 7) geeft de relatie tussen de belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik van het zwembad nog eens weer en bevestigt dat de grootste groep die het zwembad onbelangrijk vindt, er waarschijnlijk ook geen gebruik van zal maken (94,3%).

Tabel 7: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Zwembad (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	75,0%	25,0%	0,0%
Belangrijk	37,0%	56,5%	6,5%
Neutraal	4,9%	48,1%	46,9%
Onbelangrijk	0,0%	5,7%	94,3%

Tot slot werd er ook gekeken naar een looppiste op de campus. Uit tabel 8 blijkt dat men eerder neutraal staat tegenover een looppiste (34,4%). Tabel 9 maakt duidelijk dat het grootste deel van de bewoners hier waarschijnlijk geen gebruik van zou maken (49,3%).

Tabel 8: Belangrijkheid - Looppiste

	Frequency	Percent
Zeer belangrijk	18	7,9%
Belangrijk	76	33,5%
Neutraal	78	34,4%
Onbelangrijk	55	24,2%
Total	227	100,0%

Tabel 9: Waarschijnlijkheid gebruik - Looppiste

	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	37	16,3%
Waarschijnlijk af en toe	78	34,4%
Waarschijnlijk niet	112	49,3%
Total	227	100,0%

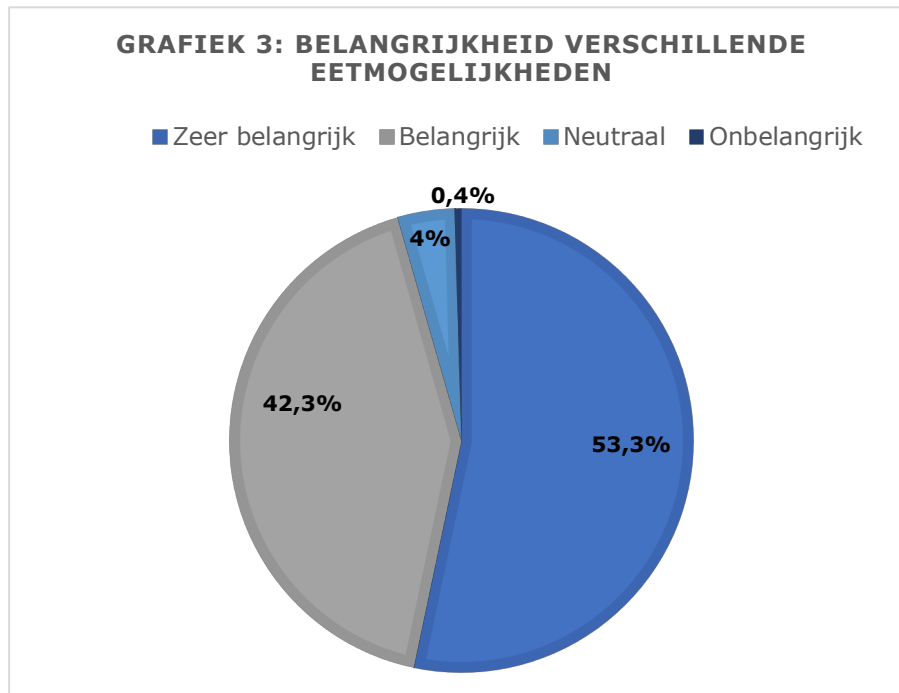
Wanneer we in tabel 10 de belangrijkheid van de looppiste gaan vergelijken met de waarschijnlijkheid van gebruik dan zien we dat de grootste groep die een looppiste neutraal vindt, waarschijnlijk geen gebruik hiervan gaat maken (66,7%). De tweede grootste groep vindt een looppiste belangrijk maar als we dan kijken naar hun waarschijnlijkheid van gebruik dan zal ook deze maar af en toe worden gebruikt (63,2%).

Tabel 10: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Looppiste (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	77,8%	22,2%	0,0%
Belangrijk	27,6%	63,2%	9,2%
Neutraal	2,6%	30,8%	66,7%
Onbelangrijk	0,0%	3,6%	96,4%

4.1.3 Eetmogelijkheden

Bij al de belevingscampussen die in de literatuurstudie werden vergeleken waren er meerdere mogelijkheden met betrekking tot eten. In sommige gevallen was het zelfs zo dat werknemers gratis mochten eten. Wel is het belangrijk hierbij op te merken dat dit enkel binnen één bedrijf is en niet dat de hele campus wordt voorzien van gratis eten. Om te kijken hoe Cordabewoners hierover denken werd ook gepeild naar de belangrijkheid en waarschijnlijkheid van gebruik van verschillende eetmogelijkheden. Wanneer er wordt gekeken naar de belangrijkheid dan kan er uit onderstaande figuur (figuur 3) worden geconcludeerd dat de meeste mensen dit zeer belangrijk vinden (53,3%). Het andere grote deel vindt dit belangrijk (42,3%) en er zijn maar weinig respondenten die dit neutraal of onbelangrijk vinden.

Figuur 3: Belangrijkheid - Verschillende eetmogelijkheden

Overeenstemmend met het belang van verschillende eetmogelijkheden, zien we ook dat deze waarschijnlijk vaak zullen worden gebruikt. Tabel 11 vergelijkt de belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik van verschillende eetmogelijkheden en laat duidelijk zien dat er slechts twee respondenten hier waarschijnlijk geen gebruik van zullen maken. Deze hebben dan ook aangeduid dat verschillende eetmogelijkheden voor hen neutraal of niet belangrijk zijn. De rest zal hier waarschijnlijk vaak tot waarschijnlijk af en toe gebruik van maken.

Tabel 11: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Verschillende eetmogelijkheden (aantallen)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	104	17	0
Belangrijk	42	54	0
Neutraal	2	6	1
Onbelangrijk	0	0	1

4.1.4 Gemeenschappelijke ruimtes

Opvallend was dat er bij de vergeleken belevingscampussen vaak meerdere gemeenschappelijke ruimtes aanwezig waren. Deze worden gebruikt voor vergaderingen maar ook om eens op een andere plaats te werken dan steeds opnieuw aan dezelfde bureau. Daarom werd er in de enquête onderzocht wat Cordabewoners vinden van flexdesks en gemeenschappelijke vergaderruimtes. Met flexdesks bedoelen we werkplekken die vrij door iedereen te gebruiken zijn. Als er dan wordt gekeken naar hoe belangrijk dit is voor de respondenten in tabel 12 dan zien we dat de meeste dit belangrijk vinden (34,8%). Opmerkelijk is dan weer in tabel 13 dat het grootste aantal van de mensen dit waarschijnlijk niet gaat gebruiken (47,6%).

Tabel 12: Belangrijkheid - Flexdesks

	Frequency	Percent
Zeer belangrijk	39	17,2%
Belangrijk	79	34,8%
Neutraal	71	31,3%
Onbelangrijk	38	16,7%
Total	227	100,0%

Tabel 13: Waarschijnlijkheid gebruik - Flexdesks

	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	35	15,4%
Waarschijnlijk af en toe	84	37,0%
Waarschijnlijk niet	108	47,6%
Total	227	100,0%

Daarom werd er dieper ingegaan op de relatie tussen de belangrijkheid van flexdesks en de waarschijnlijkheid tot het gebruik hiervan. Onderstaande tabel (tabel 14) geeft weer dat de grootste groep die flexdesks belangrijk vindt er waarschijnlijk maar af en toe gebruik van zou maken (62,0%). Hiervan is er ook een gedeelte dat hier waarschijnlijk geen gebruik van zal maken (24,1%). Bovendien zal de tweede grootste groep die flexdesks neutraal vindt, er waarschijnlijk geen gebruik van maken (63,4%).

Tabel 14: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Flexdesks (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	59,0%	23,1%	17,9%
Belangrijk	13,9%	62,0%	24,1%
Neutraal	1,4%	35,2%	63,4%
Onbelangrijk	0,0%	2,6%	97,4%

Wanneer er wordt gekeken naar de belangrijkheid van gemeenschappelijke vergaderruimtes dan geeft de meerderheid aan dat men dit belangrijk vindt (42,3%) en deze zullen door de meeste af en toe worden gebruikt (53,7%). De verdeling van belangrijkheid wordt samengevat in tabel 15 en de waarschijnlijkheid tot gebruik van gemeenschappelijke vergaderruimtes kan worden teruggevonden in tabel 16.

Tabel 15: Belangrijkheid - Gemeenschappelijke vergaderruimtes

	Frequency	Percent
Zeer belangrijk	85	37,4%
Belangrijk	96	42,3%
Neutraal	30	13,2%
Onbelangrijk	16	7,0%
Total	227	100,0%

Tabel 16: Waarschijnlijkheid gebruik - Gemeenschappelijke vergaderruimtes

	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	52	22,9%
Waarschijnlijk af en toe	122	53,7%
Waarschijnlijk niet	53	23,3%
Total	227	100,0%

Onderstaande tabel (tabel 17) gaat dieper in op de relatie tussen de belangrijkheid en de waarschijnlijkheid van het gebruik van gemeenschappelijke vergaderruimtes. De meeste bewoners vinden een gemeenschappelijke vergaderruimte belangrijk en degene die dit belangrijk vinden zullen hier waarschijnlijk af en toe gebruik van maken (74,0%).

Tabel 17: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Gemeenschappelijke vergaderruimtes (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	50,6%	42,4%	7,1%
Belangrijk	9,4%	74,0%	16,7%
Neutraal	0,0%	50,0%	50,0%
Onbelangrijk	0,0%	0,0%	100,0%

4.1.5 Cultuur

Binnen de belevingscampussen, eerder besproken, werden er vaak dingen georganiseerd omtrent cultuur. Voorbeelden zijn tentoonstellingen maar ook optredens of dergelijke. Bij de Cordabewoners werd gepeild naar hoe belangrijk men cultuurvoorzieningen vindt en hoe waarschijnlijk men deze zou gebruiken. Uit tabel 18 en 19 blijkt dat de meeste mensen dit wel belangrijk vinden (42,7%) en dit waarschijnlijk ook af en toe gaan gebruiken (59%).

Tabel 18: Belangrijkheid - Cultuurvoorzieningen

	Frequency	Percent
Zeer belangrijk	53	23,3%
Belangrijk	97	42,7%
Neutraal	69	30,4%
Onbelangrijk	8	3,5%
Total	227	100,0%

Tabel 19: Waarschijnlijkheid gebruik - Cultuurvoorzieningen

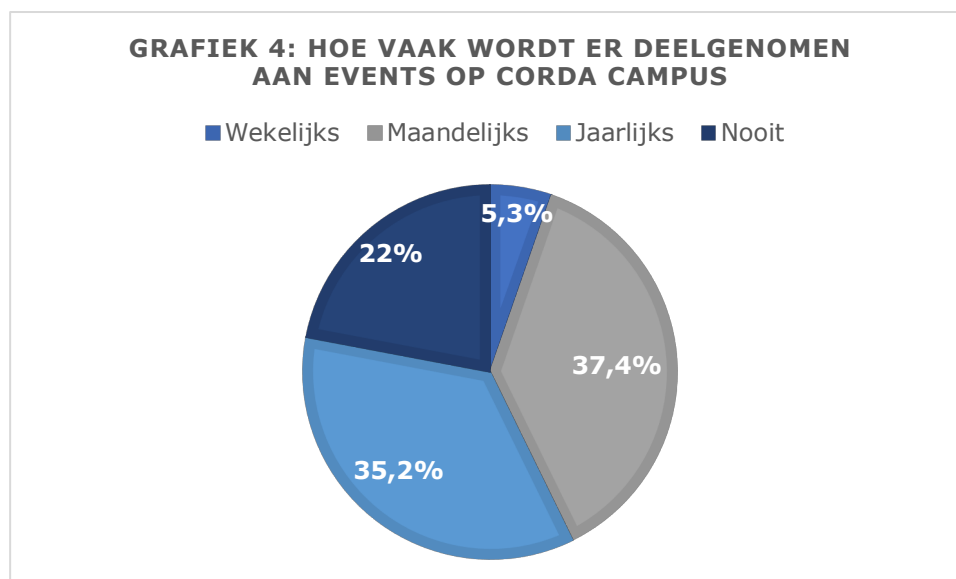
	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	61	26,9%
Waarschijnlijk af en toe	134	59,0%
Waarschijnlijk niet	32	14,1%
Total	227	100,0%

Dit wordt ook duidelijk in onderstaande tabel (tabel 20) waar de mate van belang wordt vergeleken met de waarschijnlijkheid tot deelname. Als er wordt gekeken naar de grootste groep, degene die cultuurvoorzieningen belangrijk vinden, dan zien we dat het merendeel van deze groep waarschijnlijk ook af en toe hiervan gebruik zal maken (76,3%).

Tabel 20: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Cultuurvoorzieningen (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	71,7%	28,3%	0,0%
Belangrijk	21,6%	76,3%	2,1%
Neutraal	2,9%	65,2%	31,9%
Onbelangrijk	0,0%	0,0%	100,0%

Omdat er op Corda Campus al wat evenementen werden georganiseerd werd er ook onderzocht hoe tevreden de bewoners zijn over de hoeveelheid evenementen. Men kon kiezen uit de antwoordopties zeer tevreden, tevreden, neutraal, ontevreden of geen mening. De grootste groep was tevreden over de hoeveelheid evenementen (51,1%). Bovendien werd er ook gekeken naar hoe vaak men deelnam aan een event op Corda Campus. Hieruit blijkt dat de meeste mensen toch wel maandelijks deelnemen aan een evenement, georganiseerd door Corda Campus (37,4%). Grafiek 4 geeft de verdeling van de antwoorden.

Figuur 4: Regelmatigheid deelnames events

Belangrijk was ook om na te gaan of men wel degelijk op de hoogte was van de verschillende evenementen op de campus. Daarom werd ook dit bevraagd in de enquête. Respondenten konden uit volgende opties kiezen: Zeker, ik volg het actief; Ja hoor, je kan het niet missen; Ik ben er niet actief mee bezig, maar kom er vanzelf mee in contact; Ik vind het moeilijk om

terug te vinden en tot slot Ik ben er niet mee bezig. Na het analyseren van de antwoorden werd er uit tabel 21 vastgesteld dat de grootste groep niet actief bezig is met het op de hoogte blijven van evenementen maar dat men er toch gewoon vanzelf mee in contact komt (48%).

Tabel 21: Ben je op de hoogte van de verschillende events op Corda Campus?

	Frequency	Percent
Zeker, ik volg het actief	40	17,6%
Ja hoor, je kan het niet missen	26	11,5%
Ik ben er niet actief mee bezig, maar kom er vanzelf mee in contact	109	48,0%
Ik vind het moeilijk om terug te vinden	21	9,3%
Ik ben er niet mee bezig	31	14%
TOTAAL	227	100%

Eén van de evenementen die Corda Campus organiseert is de 'Corda Keynote'. Dit evenement wordt enkele keren per jaar georganiseerd door Corda Campus zelf. Een relevante spreker komt hier dan een lezing geven en de onderwerpen zijn zeer divers. Omdat de Corda Keynote een vrij groot event is werd er gevraagd of men hier al eens aan heeft deelgenomen. De meeste mensen hebben echter nog nooit deelgenomen aan een keynote (64,3%). Aan degene die wel al eens naar een keynote waren geweest (35,7%), werd er gevraagd wat de voornaamste reden was om naar een keynote te komen. Gezien een groot deel van de respondenten nog nooit had deelgenomen aan een keynote werd deze vraag dus ook maar door 81 mensen ingevuld. De antwoordmogelijkheden waaruit men kon kiezen waren de relevantie van het thema, de gelegenheid om te netwerken, de spreker of andere. Hierbij had men ook de mogelijkheid om meerdere antwoorden aan te duiden en daarom werd er in SPSS gewerkt met 'Multiple response analysis'. Zoals men in onderstaande tabel (tabel 22) kan zien, heeft 84% van de respondenten aangegeven dat de voornaamste reden om naar een keynote te komen, de relevantie van het thema is. 45,7% van de mensen geeft aan dat de spreker een reden is om naar de keynote te komen en 34,6% doet dit onder meer om te netwerken.

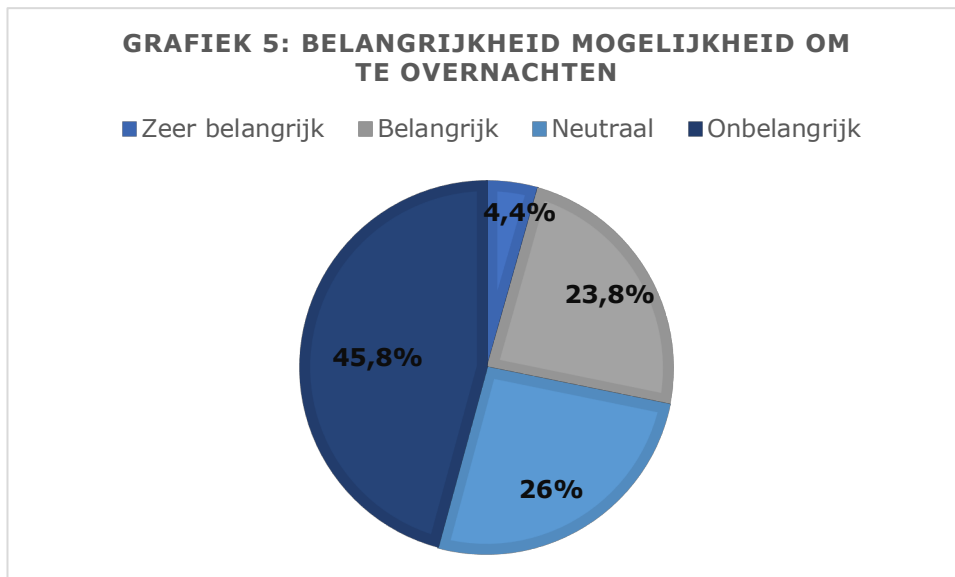
Tabel 22: Multiple respons - Voornaamste reden om naar een keynote te komen

Valid		Cases missing		Total	
N	Percent	N	Percent	N	Percent
81	35,7%	146	64,3%	227	100,0%

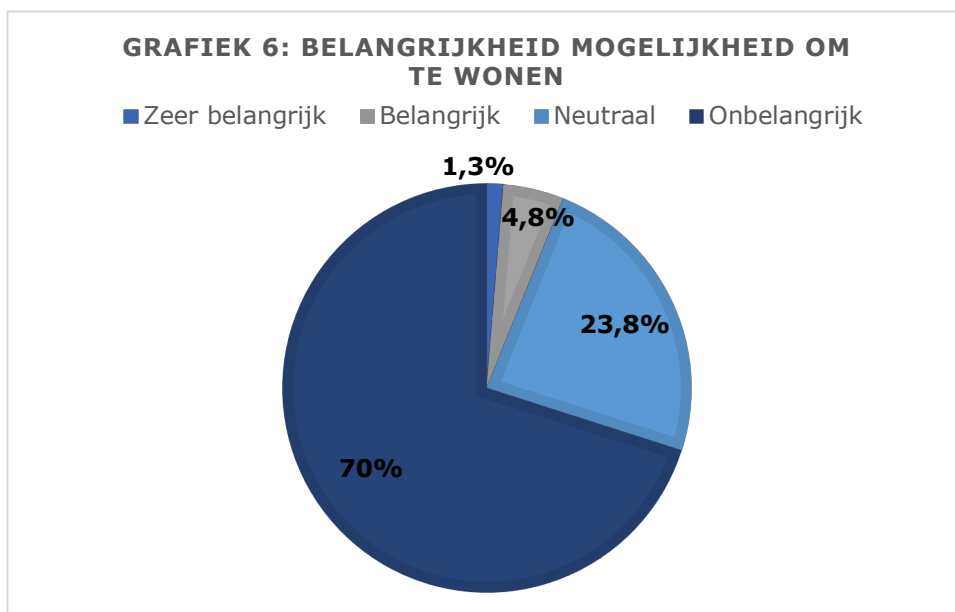
	Responses		
	N	Percent	Percent of cases
De relevantie van het thema	68	50,0%	84,0%
De gelegenheid om te netwerken	28	20,6%	34,6%
De spekers	37	27,2%	45,7%
Andere	3	2,2%	3,7%
TOTAAL	136	100%	167,9%

4.1.6 Verblijfsmogelijkheden

Bij de belevingscampussen werd er vaak een dorp gecreëerd waar men ook de mogelijkheid had om in de nabijheid voor een korte termijn te verblijven, zoals een hotel, maar vaak ook voor een langere termijn zoals een woning of appartement. In de enquête werd er daarom gekeken naar hoe belangrijk men de mogelijkheid tot overnachten en wonen vindt en er werd ook gevraagd naar hun waarschijnlijkheid tot gebruik. Uit de enquête is gekomen dat de meeste mensen de mogelijkheid tot overnachten en wonen onbelangrijk vinden. Ook zal de meerderheid hier waarschijnlijk geen gebruik van maken. Er wordt wel opgemerkt dat meer mensen de mogelijkheid tot wonen onbelangrijk vinden dan de mogelijkheid om te overnachten. 70% van de respondenten vindt de mogelijkheid tot wonen namelijk onbelangrijk (figuur 6) en, hoewel de grootste groep mogelijkheid tot overnachting onbelangrijk vindt, is dit maar 45,8% (figuur 5).

Figuur 5: Belangrijkheid - Mogelijkheid overnachten

Figuur 6: Belangrijkheid - Mogelijkheid wonen

Aangezien de meerderheid de mogelijkheid om te overnachten onbelangrijk vindt, zal deze hier geen gebruik van maken. Onderstaande tabel (tabel 23) toont dit dan ook aan.

Tabel 23: Waarschijnlijkheid gebruik - Mogelijkheid tot overnachten

	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	6	2,6%
Waarschijnlijk af en toe	40	17,6%
Waarschijnlijk niet	181	79,7%
Total	227	100,0%

Tabel 24 toont de relatie tussen de belangrijkheid en waarschijnlijkheid van gebruik met betrekking tot de mogelijkheid om te overnachten. Hier is het wel vrij opvallend dat er best nog veel mensen aangeven dat ze dit zeer belangrijk tot belangrijk vinden maar hier dan toch nooit gebruik van zouden maken. Van de 10 mensen die hebben aangeduid dat dit zeer belangrijk was, waren er bijvoorbeeld drie personen die dit dan toch niet zouden gebruiken.

Tabel 24: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Mogelijkheid tot overnachten (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	40,0%	30,0%	30,0%
Belangrijk	3,7%	42,6%	53,7%
Neutraal	0,0%	22,0%	78,0%
Onbelangrijk	0,0%	1,0%	99,0%

De mogelijkheid om op de campus te wonen vindt de meerderheid onbelangrijk zoals reeds werd aangegeven in grafiek 6. Ook slechts een zeer beperkt deel (1,8%) zou er regelmatig gebruik van maken. De waarschijnlijkheid van gebruik wordt in onderstaande tabel (tabel 25) weergegeven.

Tabel 25: Waarschijnlijkheid gebruik - Mogelijkheid tot wonen

	Frequency	Percent
Waarschijnlijk vaak	4	1,8%
Waarschijnlijk af en toe	15	6,6%
Waarschijnlijk niet	208	91,6%
Total	227	100,0%

De relatie tussen de belangrijkheid en de waarschijnlijkheid tot gebruik met betrekking tot het woonaspect wordt hieronder weergegeven in tabel 26. Hier zien we ook wel dat sommige mensen geen gebruik gaan maken van woonmogelijkheden en dit toch zeer belangrijk of belangrijk vinden.

Tabel 26: Relatie belangrijkheid en waarschijnlijkheid tot gebruik - Mogelijkheid tot wonen (%)

	Waarschijnlijk vaak	Waarschijnlijk af en toe	Waarschijnlijk niet
Zeer belangrijk	33,3%	33,3%	33,3%
Belangrijk	18,2%	45,5%	36,4%
Neutraal	1,9%	11,1%	87,0%
Onbelangrijk	0,0%	1,9%	98,1%

4.1.7 Verplaatsingsmogelijkheden

Bij de eerder beschreven belevingscampussen had men ook aandacht voor mobiliteit en bereikbaarheid. Er worden dan ook verschillende vervoersmiddelen ter beschikking gesteld zoals gedeelde fietsen en auto's maar ook een goede verbinding met het openbaar vervoer. In de bevraging bij de Cordabewoners werd er gekeken hoe belangrijk men verschillende aspecten vond die betrekking hadden op mobiliteit. Zo werd er bijvoorbeeld gevraagd naar de belangrijkheid van een parking, veilige fietspaden, ... Onderstaande tabel (tabel 27) vat de bevindingen samen. Er wordt vastgesteld dat de grootste groep parking, veilige fietspaden en de bereikbaarheid van de campus zeer belangrijk vindt. De meerderheid vindt het aanbod van openbaar vervoer belangrijk (39,2%). Tegenover laadpunten voor elektrische auto's en fietsen, gedeelde auto's en gedeelde fietsen staat men eerder neutraal.

Tabel 27: Belangrijkheid volgende elementen (%)

	Zeer belangrijk	Belangrijk	Neutraal	Onbelangrijk
Parking	82,4%	14,1%	2,2%	1,3%
Veilige fietspaden	52,0%	32,2%	11,0%	4,8%
Voldoende aanbod van openbaar vervoer in de buurt	36,1%	39,2%	20,3%	4,4%
Bereikbaarheid van de campus	78,4%	20,7%	0,9%	0,0%
Laadpunten voor elektrische auto's en fietsen	22,5%	33,9%	36,1%	7,5%
Gedeelde auto's	8,4%	21,1%	44,9%	25,6%
Gedeelde fietsen	11,0%	28,2%	41,0%	19,8%

In de enquête werd er ook onderzocht hoe tevreden men is met de parkeermogelijkheden op de campus. Het grootste deel was hier tevreden over (74,4%). Slechts 25,6% was ontevreden. Aan de respondenten die ontevreden waren werd er gevraagd op welk vlak men hinder ondervond. De antwoordmogelijkheden waren veiligheid, afstand tot de parking, kwaliteit van de parking, onvoldoende aanbod of andere. Bovendien had men de mogelijkheid om meerdere antwoorden aan te duiden. Wanneer we naar onderstaande tabel (tabel 28) kijken dan zien we dat de meeste respondenten hinder ondervinden omwille van onvoldoende aanbod (69%). Een andere grote groep ervaart hinder omwille van de afstand tot de parking (41,4%).

Tabel 28: Multiple respons - Hinder op parking

Valid		Cases missing		Total	
N	Percent	N	Percent	N	Percent
58	25,6%	169	74,4%	227	100,0%

	Responses		
	N	Percent	Percent of cases
Veiligheid	4	4,0%	6,9%
Afstand tot de parking	24	24,2%	41,4%
Kwaliteit van de parkings	16	16,2%	27,6%
Onvoldoende aanbod	40	40,4%	69,0%
Andere	15	15,2%	25,9%
TOTAAL	99	100%	171%

5. Conclusie

5.1 Discussie van de resultaten

Deze masterproef had als doel, een antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag: 'Welke maatregelen zijn nodig om in Corda Campus te evolueren van bedrijvencampus naar belevingscampus?'. Om dit te onderbouwen werd er in het eerste luik van dit onderzoek een literatuurstudie uitgevoerd met betrekking tot een bedrijvencampus. Door het combineren van de definities van Rosenfeld (1997) en Porter (1998), komen we uiteindelijk tot volgende omschrijving van een bedrijvencampus. Een bedrijvencampus is een concentratie van bedrijven, geografisch gelegen in elkaars nabijheid die synergiën kunnen produceren door onderlinge afhankelijkheid. Uit verdere literatuurstudie werden er aspecten gevonden die deel uitmaken van een bedrijvencampus. Deze aspecten zijn de aanwezigheid van een incubator, een formeel en informeel netwerk voor het bieden van ondersteuning, een fysieke infrastructuur en een bedrijfscultuur. Al deze aspecten werden ook bekeken binnen de bedrijvencampus, Corda Campus.

In het tweede luik werd er dan gezocht, door middel van een vergelijkende studie, naar de aspecten van een belevingscampus. Er werden vier verschillende campussen met elkaar vergeleken. De eerste campus was Silicon Valley (Google Campus) in San Francisco. De andere campussen waren Silicon Dragon in Shenzhen, Skolkovo in Moskou en de Dublin Docklands (Google Campus) in Dublin. Er werd getracht om doorheen deze vier campussen een rode draad te vinden en op die manier een model te ontwikkelen met karakteristieken van een belevingscampus. Voor elke campus werden eerst de aspecten van een bedrijvencampus geïdentificeerd. Vervolgens werd er naar nieuwe aspecten gezocht waardoor men zich distantieert van een gewone bedrijvencampus. Uit die bevindingen konden nadien de nodige aspecten die een bijdrage kunnen leveren tot een belevingscampus worden omschreven.

Allereerst werden alle karakteristieken van een bedrijvencampus ook teruggevonden binnen een belevingscampus. Een ander aspect dat we ook in de belevingscampussen zijn tegengekomen zijn de eetmogelijkheden. Men heeft er de keuze tussen verschillende eetgelegenheden en er zijn zelfs enkele bedrijven die dit gratis aanbieden voor hun werknemers. Het volgende aspect heeft te maken met sportmogelijkheden. Binnen een belevingscampus biedt men de mogelijkheid om te sporten. Dit kan gaan van een fitnessruimte tot een klimmuur of zelfs tennisvelden. Een ander aspect dat werd vastgesteld heeft betrekking op de verplaatsingsmogelijkheden. Er zijn verschillende manieren om je te verplaatsen zoals fietsen, gedeelde auto's of shuttlebussen. Opvallend waren ook de gemeenschappelijke ruimtes binnen de campussen waar men kon werken of vergaderen en daarom draagt ook dit bij tot een belevingscampus. Bovendien werd er ook aandacht besteed aan cultuur. Zo zijn er bijvoorbeeld regelmatig muziekoptredens of worden er tentoonstellingen georganiseerd. Een minder belangrijk aspect binnen een belevingscampus is de mogelijkheid om er te verblijven. Hiermee wordt bijvoorbeeld een hotel of een woning bedoeld. De onderdelen van een

belevingscampus zijn dus uiteindelijk: alle aspecten van een bedrijvencampus, eetmogelijkheden, sportmogelijkheden, verplaatsingsmogelijkheden, gemeenschappelijke ruimtes, cultuurvoorzieningen en verblijfsmogelijkheden.

De literatuurstudie in het eerste en tweede luik vormt de bouwstenen voor het derde en laatste luik, namelijk het empirisch onderzoek. Er werd via verschillende benaderingen gevraagd aan de mensen die werken op Corda Campus om een online enquête in te vullen. Uiteindelijk was er een respons van 227 en dit vormt dan ook de steekproef van dit onderzoek. Het doel van deze enquête was om te kijken of alle aspecten van een belevingscampus wel toepasbaar zijn binnen Corda Campus. Dit werd gedaan aan de hand van beschrijvende analyse per onderzoeksthema. De vooropgestelde onderzoeksthema's waren sportfaciliteiten, eetmogelijkheden, gemeenschappelijke ruimtes, cultuurvoorzieningen, verblijfsmogelijkheden en verplaatsingsmogelijkheden.

Uit de resultaten van het empirisch onderzoek kunnen een aantal conclusies worden getrokken. Omtrent het onderzoeksthema sportfaciliteiten werd er gepeild naar de belangrijkheid en waarschijnlijkheid van het gebruik van een fitness, een zwembad en een looppiste. De meeste mensen vinden een fitness belangrijk maar opvallend was hier dat het grootste deel van de respondenten er waarschijnlijk geen gebruik van zullen maken. Het is daarom dus ook niet aan te raden om een fitness te voorzien op de campus. Het feit dat er in het verleden een fitness is geweest die niet veel gebruikt werd bevestigt deze stelling. De aanwezigheid van een zwembad vond men onbelangrijk en men ging deze waarschijnlijk ook niet gebruiken waardoor we kunnen concluderen dat ook dit niet nodig is op Corda Campus. Tot slot staan de meeste mensen neutraal tegenover een looppiste al zou men deze waarschijnlijk af en toe toch gebruiken. Uit de vergelijking met de belangrijkheid en waarschijnlijkheid van gebruik werd er wel vastgesteld dat van de grootste groep die een looppiste neutraal vindt, hier de meeste waarschijnlijk geen gebruik van zullen maken. Het is daarom niet zinvol om dit aan te bieden. Uit deze analyse kunnen we dus concluderen dat sportfaciliteiten niet voor meer beleving op Corda Campus zullen zorgen.

Het tweede onderzoeksthema waarover de bewoners werden bevraagd was het thema eetmogelijkheden. Uit deze analyse is gebleken dat verschillende eetmogelijkheden zeer belangrijk zijn voor de mensen op de campus. Overeenstemmend met het belang van de verschillende eetmogelijkheden werd er vastgesteld dat deze waarschijnlijk vaak gebruikt zouden worden. Hieruit kan dus worden geconcludeerd dat eetmogelijkheden kunnen bijdragen tot meer beleving op Corda Campus.

Het volgende thema dat werd onderzocht had betrekking op gemeenschappelijke ruimtes. Flexdesks, werkplekken die vrij door iedereen te gebruiken zijn, vindt men over het algemeen wel belangrijk maar opmerkelijk is dan wel dat de meeste hier waarschijnlijk geen gebruik van zullen maken. Net zoals de flexdesks, vindt de meerderheid gemeenschappelijke vergaderruimtes belangrijk. Het verschil hier is dat men er waarschijnlijk af en toe gebruik van

zal maken. Momenteel zijn er wel al vergaderruimtes op Corda Campus die door iedereen kunnen worden gehuurd. Op basis van deze bevindingen is het moeilijk om te bevestigen of dit een invloed zal hebben op de beleving binnen Corda Campus.

De meerderheid van de respondenten vindt cultuurvoorzieningen wel belangrijk en zou hier waarschijnlijk af en toe gebruik van maken. Momenteel worden er al een aantal evenementen georganiseerd en men is over het algemeen tevreden over de hoeveelheid evenementen. De meeste respondenten nemen hier dan ook maandelijks aan deel. Men is bovendien niet echt actief bezig met het zoeken naar evenementen. Momenteel komt men er vaak vanzelf mee in contact. Eén van de evenementen die Corda Campus organiseert is de 'Corda Keynote'. Echter is het wel zo dat de meeste hier nog niet naartoe zijn geweest. Volgens de bezoekers van de Corda Keynotes was de relevantie van het thema de voornaamste reden om er aan deel te nemen. Hieruit kan worden besloten dat cultuurvoorzieningen kunnen bijdragen tot meer beleving op Corda Campus maar er moet wel rekening worden gehouden met het feit dat niet iedereen zal deelnemen aan dergelijke evenementen.

Na een analyse van het onderzoeksthema verblijfsmogelijkheden, kan er worden geconcludeerd dat dit waarschijnlijk niet zal bijdragen tot meer creatie van beleving op Corda Campus. Het is namelijk zo dat men zowel de mogelijkheid tot overnachten als de mogelijkheid tot wonen, niet belangrijk vindt en waarschijnlijk ook niet zal gebruiken.

Het laatste onderzoeksthema dat werd geanalyseerd was het thema mobiliteit. Uit de bevindingen bleek dat de bewoners parking, bereikbaarheid van de campus en veilige fietspaden zeer belangrijk vinden. Ook het aanbod aan openbaar vervoer vindt men belangrijk. Tegenover laadpunten voor elektrische auto's en fietsen of gedeelde auto's en fietsen staat men eerder neutraal. Tot slot werd er ook gekeken naar de tevredenheid omtrent parking. De meerderheid van de respondenten is hier tevreden over en degenen die niet tevreden zijn ervaren voornamelijk hinder door onvoldoende aanbod aan parkeerplaatsen. De conclusie die hieruit kan worden gemaakt is dat mobiliteit wel vrij belangrijk is en kan bijdragen tot meer beleving binnen Corda Campus. Aspecten zoals gedeelde auto's, een station en bushalte in de buurt zijn reeds aanwezig op de campus en deze kunnen voorlopig volstaan.

Uiteindelijk kunnen we dus concluderen dat niet alle aspecten van een belevingscampus even toepasbaar of doeltreffend kunnen zijn binnen Corda Campus.

5.2 Suggesties aan Corda Campus

Afleidend uit dit onderzoek kunnen er enkele suggesties worden geformuleerd aan Corda Campus om meer beleving te integreren binnen de bedrijvencampus. Allereerst is het aan te raden om zeker eens te kijken naar extra eetmogelijkheden. Momenteel is er de Corda Cuisine, een zelfbedieningsrestaurant waar men terecht kan voor een snelle lunch en de Corda Latte voor broodjes, koffie of soep. Verder is er ook de Corda Bar waar er lekkere lunchrecepten

worden geserveerd en tot slot is er ook nog Het CORdAAT, een culinair restaurant waar men zowel 's middags als 's avonds kan genieten van verschillende recepten. Dit zijn al heel wat opties maar door de groei van de campus is het aan te raden om te kijken naar verdere uitbreiding. Er kan bijvoorbeeld eens worden gekeken naar een budgetvriendelijke lunchbar of wereldkeuken restaurants.

Een andere suggestie is omtrent flexdesks. Uit het onderzoek bleek dat de meerderheid dit belangrijk vond maar het gebruik ervan kon laag zijn. Echter heb ik uit de vergelijkende studie ondervonden dat in de belevingscampussen zeer veel gebruik werd gemaakt van gemeenschappelijke ruimtes. Tijdens bezoeken aan enkele campussen vertelde de werknemers dat ze geregeld in gemeenschappelijke ruimtes zaten om te werken en te vergaderen, hoewel ze ook elk hun eigen bureau hebben. De gemeenschappelijke ruimtes zijn op een leuke, aangename en comfortabele manier ingericht waardoor het ook zo populair is bij de werknemers. Misschien is het daarom wel goed om hierover te brainstormen en eventueel opnieuw een korte bevraging hier omtrent te doen maar dan aan de hand van foto's of dergelijke zo dat men een duidelijk beeld voor ogen krijgt. Dit kan bovendien ook bijdragen tot de Corda Campus community omdat men op deze manier ook sneller en gemakkelijker in contact kan komen met andere Cordabewoners.

Uit het onderzoek is gebleken dat cultuurvoorzieningen wel belangrijk zijn voor de bewoners. Momenteel worden er al vele evenementen georganiseerd maar vaak zijn deze sectorspecifiek. Er kan daarom misschien ook meer worden gefocust op cultuur waarbij er geen link wordt gelegd met het werk. Dit kan bijvoorbeeld een concert of kunsttentoonstelling zijn. De mogelijkheid bestaat misschien om dit in het weekend te doen waardoor andere mensen die niet op de campus werken ook worden betrokken.

Over het algemeen waren de meeste mensen tevreden op vlak van mobiliteit. Toch is het aan te raden om dit nauw op te volgen. De campus is namelijk aan het groeien en er komen meer mensen bij. Bovendien gaat er in de toekomst waarschijnlijk meer en meer gebruik worden gemaakt van elektrische auto's en fietsen en bestaat de kans dat er een deeleconomie gaat ontstaan waardoor gedeelde auto's en fietsen op langere termijn wel aantrekkelijk kunnen worden bij de mensen op de campus. Echter is dit nog niet het geval en daarom wordt er aangeraden om het aspect mobiliteit op te volgen voor de nabije toekomst.

5.3 Beperkingen en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

Om kritisch af te sluiten worden er naast de bevindingen van dit onderzoek ook nog gekeken naar enkele beperkingen. Door de afwezigheid van wetenschappelijke literatuur werd de studie omtrent belevingscampussen gebaseerd op vergelijkingen. De vergelijkingen van de belevingscampussen zijn echter beperkt door verschillen die er zijn op enkele vlakken. Zo is Corda Campus namelijk een organisatie die verschillende bedrijven voorziet van kantoorruimte, verschillende faciliteiten, ... Bij Silicon Valley, Silicon Dragon en Dublin

Docklands is niet één organisatie verantwoordelijk voor heel de campus. Deze drie campussen zijn geleidelijk gegroeid en het zijn de bedrijven zelf die zorgen voor de beleving. Skolkovo is echter wel gelijkaardig aan Corda Campus maar deze is dan weer volledig in handen van de overheid. Anderzijds zijn de kantoorruimtes binnen Corda Campus vaak ruim en beschikt elk bedrijf vaak over een eigen keuken, een eigen vergadertafel, ... Bij de belevingscampussen was dit vaak anders en was men eerder genoodzaakt om gebruik te maken van gemeenschappelijke vergaderruimtes en gemeenschappelijke eetruimtes. Dit zorgt dan ook voor meer community.

Een andere beperking binnen dit onderzoek is de korte periode voor het invullen van de enquête en hierdoor ook een beperkte grootte van de steekproef. Mits een grotere tijdspanne is het aangeraden om de enquête langer open te stellen voor de bewoners op Corda Campus. Ook kunnen er misschien nuttige elementen naar boven komen wanneer de bewoners van een belevingscampus worden geïnterviewd waardoor eventuele verschillen met Cordabewoners kunnen worden opgemerkt.

Tot slot werd er geen rekening gehouden met het financiële kostenplaatje. Aspecten van een belevingscampus integreren in een gewone bedrijvencampus brengt natuurlijk kosten met zich mee en daarom is het aangeraden om in aanvullend onderzoek het financiële aspect verder onder de loep te nemen.

Lijst van geraadpleegde bronnen

- Ahmad, A. J., & Ingle, S. (2011). Relationships matter: case study of a university campus incubator. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 17(6), 626-644. doi:10.1108/13552551111174701
- Bozeman, B. (2000). Technology transfer and public policy: a review of research and theory. *Research Policy*, 29(4-5), 627-655. doi:10.1016/s0048-7333(99)00093-1
- Bresnahan, T., & Gambardella, A. (2004). Building High-Tech Clusters. In Timothy Bresnahan & A. Gambardella (Eds.), *Building High-Tech Clusters* (pp. 1-7). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bruneel, J., Ratinho, T., Clarysse, B., & Groen, A. (2012). The Evolution of Business Incubators: Comparing demand and supply of business incubation services across different incubator generations. *Technovation*, 32(2), 110-121. doi:10.1016/j.technovation.2011.11.003
- Chen, K., & Kenney, M. (2007). Universities/Research Institutes and Regional Innovation Systems: The Cases of Beijing and Shenzhen. *World Development*, 35(6), 1056-1074. doi:10.1016/j.worlddev.2006.05.013
- Cohen, B. (2006). Sustainable valley entrepreneurial ecosystems. *Business Strategy & the Environment (John Wiley & Sons, Inc)*, 15(1), 1-14. doi:10.1002/bse.428
- Corda Campus. Welkom bij Corda Campus. Retrieved from <https://www.cordacampus.com/nl>
- Council, D. C. (2019). Commercial Tenants. Retrieved from <http://www.dublindocklands.ie/business-docklands/existing-business/whos-here/commercial-tenants>
- Cox, A. (2011). The Skolkovo Project: From the Mire of Corruption to the Freedom of Technology. *Stanford Journal of International Relations*, 13, 18-25.
- Demant, R., Tchinda, C., & Broele, E. V. d. (2018). *Startersatlas 2018*. Retrieved from https://www.unizo.be/sites/default/files/startersatlas_2018_be_online.pdf
- Frank, E. V., Mashevskaya, O. V., & Ermolina, L. V. (2016). Innovational Mechanism of Implementation of Cluster Initiatives in Business. *European Research Studies*, 19(1), 179-188.

- Hinsen, P., & Demey, H. (2015). *The spirit of the valley: extreme inspiratie uit het nieuwe wilde westen*: Lannoo Campus.
- Kenney, M., & Burg, U. v. Paths and Regions - The Creation and Growth of Silicon Valley. In (pp. 27-37).
- King, R. (2012). Planning and managing disruptive business models for RFID-startups-The disruptor's arrow of time. *Communications in Mobile Computing*, 1(1), 5. doi:10.1186/2192-1121-1-5
- Labs, D. (2018). A Startup State of Mind. Retrieved from <https://dogpatchlabs.com>
- Lindtner, S., Greenspan, A., & Li, D. (2015). Designed in Shenzhen: Shanzhai Manufacturing and Maker Entrepreneurs. 1(1), 12. doi:10.7146/aahcc.v1i1.21265
- Lippmann, S., & Aldrich, H. E. (2016). A ROLLING STONE GATHERS MOMENTUM: GENERATIONAL UNITS, COLLECTIVE MEMORY, AND ENTREPRENEURSHIP. *Academy of Management Review*, 41(4), 658-675. doi:10.5465/amr.2014.0139
- Meru, A. K. (2011). An Evaluation of the Entrepreneurs' Perception of Business-Incubation Services in Kenya. *International Journal of Business Administration*, 2, 112-121.
- Moore, N. M. (2002). From indigenous industry to foreign finance: the changing face of Dublin Docklands. *Land Use Policy*, 19(4), 325. doi:10.1016/S0264-8377(02)00040-6
- Mowery, D. C., & Sampat, B. N. (2004). The Bayh-Dole Act of 1980 and University?Industry Technology Transfer: A Model for Other OECD Governments? , 30(1-2), 115-127. doi:10.1007/s10961-004-4361-z
- Nadyrov, G., Naumov, A., Wyhinny, A., & Zakharova, D. (2010-2011). Creating an Innovation-Friendly Environment in Russia: Recommendations for the Skolkovo Foundation. *The Stanford US-Russia Forum Journal*, 2, 13-22.
- Neck, H. M., Meyer, G. D., Cohen, B., & Corbett, A. C. (2004). An Entrepreneurial System View of New Venture Creation. *Journal of Small Business Management*, 42(2), 190-208. doi:10.1111/j.1540-627X.2004.00105.x
- Porter, M. E. (2000). Location, Competition, and Economic Development: Local Clusters in a Global Economy. *Economic Development Quarterly*, 14(1), 15-34. doi:10.1177/089124240001400105

Rosenfeld, S. A. (1997). Bringing business clusters into the mainstream of economic development. *European Planning Studies*, 5(1), 3. doi:10.1080/09654319708720381

Skolkovo. (2019). Welcome at Skolkovo Technopark. Retrieved from <http://sk.ru/technopark/about/>

Thiel, P., & Masters, B. (2014). *Zero to One: creër de toekomst*: Business Contact.

Vanacker, L. (2018). Veel roebels, weinig start-ups in Russische Silicon Valley. Retrieved from <https://www.tijd.be/tech-media/technologie/Veel-roebels-weinig-start-ups-in-Russische-Silicon-Valley/9992095>

Wonglimpiyarat, J. (2006). The dynamic economic engine at Silicon Valley and US Government programmes in financing innovations. *Technovation*, 26(9), 1081-1089. doi:10.1016/j.technovation.2005.09.005

Bijlagen

Enquête Corda Campus

Start van blok: Intro

Q1

Beste Cordabewoner,

Het is zover: na een drukke periode van ontwikkelen en bouwen, is het tijd om even stil te staan bij jullie, onze Corda Community. Wat vind jij nu echt van je werkplek? Van onze community en de service die we bieden? Wat loopt er geweldig goed en waar zit er nog ruimte voor verbetering? Dat horen we graag van jou zodat we het komende jaar concrete acties kunnen ondernemen zodat onze campus nog beter aansluit bij je noden en verwachtingen.

Tien minuten, langer duurt het niet, om je mening en inzichten aan ons mee te geven zodat we het komende jaar gericht kunnen werken. Het spreekt voor zich dat we je gegevens vertrouwelijk behandelen en niet gebruiken voor commerciële doeleinden. De resultaten worden ook volledig anoniem verwerkt.

Help je ons met de verdere uitbouw van onze campus door onze bevraging in te vullen? Dan maak je ook nog eens kans op een cadeaubon van Het CORdAAT. Je vult de vragenlijst volledig in en laat je gegevens achter zodat we de winnaar persoonlijk op de hoogte kunnen brengen. Verder worden deze persoonsgegevens niet gebruikt.

Heb je vragen? Dan horen we ze graag. Stuur gerust een mailtje naar Goele Lemmens via g.lemmens@cordacampus.com. Alvast erg bedankt voor het vertrouwen en geloof in Corda Campus. Tot snel! Team Corda Campus

Einde blok: Intro

Start van blok: Algemeen

Q2 Fijn dat je de tijd neemt om onze korte vragenlijst in te vullen. We starten met enkele algemene vragen over jou en over de algemene service die we aanbieden op onze campus.

Q3 Werk je in een bedrijf dat gelegen is op Corda Campus?

- Ja (1)
- Nee (2)

Ga naar: Q8 Als Werk je in een bedrijf dat gelegen is op Corda Campus? = Nee

Q4 In welk gebouw werk je?

- Corda 1 (1)
 - Corda 1 - Corda INCubator (2)
 - Corda 2 (3)
 - Corda 4 (4)
 - Corda 5 (5)
 - Corda 6 (6)
 - Corda 7 (7)
 - Corda 8 (8)
 - Corda-A (9)
 - Corda-B (10)
-

Q5 Het bedrijf waar je werkt is een ...

- Startup -> minder dan 15 werknemer (1)
 - Scale-up -> 15-100 werknemers (2)
 - Corporate -> meer dan 100 werknemers (3)
-

Q6 Waar is je bedrijf gestart (of opgericht)?

- Op Corda Campus (1)
 - Ergens anders (2)
-

Q7 Hoe lang werk je al op Corda Campus?

- Minder dan 1 jaar (1)
 - Tussen 1-2 jaar (2)
 - Meer dan 3 jaar (3)
-

Q8 Binnen welke sector werk je?

- IT (1)
 - Finance (2)
 - Operations (3)
 - Services (4)
 - Telecom (5)
 - Engineering (6)
 - Marketing (7)
 - Consulting (8)
 - Legal (9)
 - Human resource (10)
 - Andere zoals: (11) _____
-

Q10 Wat is je geslacht?

Vrouw (1)

Man (2)

Q11 Wat is je leeftijd?

Einde blok: Algemeen

Start van blok: Service

Q16 Duid voor de onderstaande faciliteiten aan hoe belangrijk je deze vindt op Corda Campus en of je deze effectief zou gebruiken.

	Duid voor de onderstaande faciliteiten aan hoe belangrijk je deze vindt op Corda Campus				Duid de waarschijnlijkheid van je persoonlijk gebruik van de volgende faciliteiten op de campus aan:		
	Zeer belangrijk (1)	Belangrijk (2)	Neutraal (3)	Onbelangrijk (4)	Waarschijnlijk vaak (1)	Waarschijnlijk af en toe (2)	Waarschijnlijk niet (3)
Fitness (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zwembad (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Looppiste (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Flex desks (gemeenschappelijke werkruimtes) (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verschillende eetmogelijkheden (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Winkeltjes (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Supermarkt (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strijk-en wasdienst (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cultuurvoorzieningen (tentoonstellingen, happy hour, open bedrijven dag ...) (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheid tot wonen (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheid tot overnachten (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Corda conference (vergadercenter) (12)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Einde blok: Service

Start van blok: Mobiliteit

Q22 Geef het belang van volgende elementen voor jou

	Zeer belangrijk (1)	Belangrijk (2)	Neutraal (3)	Onbelangrijk (4)
Parking (1)	☐	☐	☐	☐
Veilige fietspaden in de buurt (2)	☐	☐	☐	☐
Voldoende aanbod van openbaar vervoer in de buurt (3)	☐	☐	☐	☐
Bereikbaarheid van de campus (4)	☐	☐	☐	☐
Laadpunten voor elektrische auto's en fietsen (5)	☐	☐	☐	☐
Gedeelde auto's (6)	☐	☐	☐	☐
Gedeelde fietsen (7)	☐	☐	☐	☐

Q23 Ben je tevreden over de parkeermogelijkheden op Corda Campus?

Ja (1)

Nee (2)

Q24 Op welk vlak ervaar je hinder? (meerdere opties mogelijk)

- Veiligheid (1)
 - Afstand tot de parking (2)
 - Kwaliteit van de parkings (3)
 - Onvoldoende aanbod (4)
 - Andere (5) _____
-

Einde blok: Mobiliteit

Start van blok: Community events

Q33 De Corda Community is de rode draad doorheen onze campus. We houden van openheid in onze communicatie en zijn fan van belevingsvolle events op onze site. Wij horen graag wat jouw idee en gevoel hierover is.

Q34 Hoe tevreden ben je over de hoeveelheid evenementen op Corda Campus (Lunch & learns, Corda Keynote, workshops, happy hour ...)?

- Zeer tevreden (1)
 - Tevreden (2)
 - Neutraal (3)
 - Ontevreden (4)
 - Geen mening (5)
-

Q35 Hoe vaak neem je deel aan de events op Corda Campus (happy hour, lunch & learn, Corda Keynote, ...)?

- Wekelijks (1)
 - Maandelijks (2)
 - Jaarlijks (3)
 - Nooit (4)
-

Q37 Ben je al eens op onze Corda Keynote geweest?

- Ja (1)
- Nee (2)

Ga naar: Q40 Als Ben je al eens op onze Corda Keynote geweest? = Nee

Q39 Wat is voor jou de voornaamste reden om naar een Corda Keynote te komen? (meerdere opties mogelijk)

- De relevantie van het thema (1)
 - De gelegenheid om te netwerken (2)
 - De sprekers (3)
 - Andere: (4) _____
-

Q40 Ben je op de hoogte van de verschillende events op Corda Campus?

- Zeker, ik volg het actief (1)
 - Ja hoor, je kan het niet missen (2)
 - Ik ben er niet actief mee bezig, maar kom er vanzelf mee in contact (3)
 - Ik vind het moeilijk om terug te vinden (4)
 - Ik ben er niet mee bezig (5)
-

Einde blok: Community events

Q60 Heel erg bedankt om onze vragenlijst in te vullen. Zin om eens lekker te gaan eten in HET CORdAAT? Laat dan zeker je gegevens hieronder achter en wie weet ga jij met de cadeaubon naar huis.

Q61 Deelname om de cadeaubon te winnen loopt tot en met 30 mei. De gelukkige winner ontvangt een e-mail.

- Voornaam: (1) _____
- Achternaam: (2) _____
- E-mailadres: (3) _____

Einde blok: Afsluiting
